

MIROLJUB

ISSN 1452-5976

GODINA: XIII.

SOMBOR, 2010.

BROJ 4 (52)

“KOLORIT 10.”

JUBILARNA LIKOVNA KOLONIJA
NAŠEG DRUŠTVA

*50 godina župe
sv. Križa u Somboru
(1960.- 2010.)*

Župa sv. Križa - Georgi Dimitrova 1, 25000 Sombor, tel.: 025/482-496

UVODNIK

Poštovani čitatelji „Miroljuba“ radujemo se što smo 52 put zajedno. Mi smo budno pratili događaje u našoj zajednici i trudili se da vas o njima što detaljnije obavjestimo. U ovom uvodniku navest ćemo nekoliko novina koje su značajne za nas.

Kao prvo želim vas obavijestiti o novini koju već sigurno znate ali je ona za nas značajna i moramo je zapisati. Na našoj zgradi je postavljena ploča sa natpisom „HRVATSKI DOM“ to je zaista velika radost za celu hrvatsku zajednicu u Vojvodini. Uprava društva je u ovom kratkom roku imala zakonsku obavezu za preregistraciju društva i izradu novog statuta. Članovi bi se trebali ponovo upisati u spisak članova jer tako traži novi zakon o udrugama.

Uveli smo i jednu novu rubliku koja je ekonomske prirode a po temi dodiruje većinu naših čitalaca. Riječ je o ruralnoj proizvodnji, cilj je da se bolje upoznamo i nađemo neka rešenja koja su najpovoljnija za svakog naosob. Imamo i jednu novinu tehničke prirode, dobili

smo još četiri stranice prostora da bi mogli opisati naše događaje, trebamo to iskoristiti.

Sa radošću čekamo priloge iz podunavlja i ostalih hrvatskih udruga iz okoline Sombora.

**ŽELIMO VAM SRETAN I
BLAGOSLOVLJEN BOŽIĆ
I NOVU GODINU**

Pismo uredniku

Da je list *Miroljub* važan čimbenik našega naroda, govori i Vaš članak o tri urednika ovoga lista, u zadnjem broju *Miroljuba*. To što je zabilježeno, učinjeno je u zadnjem trenutku sa fotografijom ljudi i dobrim, da kažem izvanrednim, tekstom o svima. Već narednih dana, takva slika se ne bi mogla učiniti.

Kada kažem dobar tekst, želim reći da to može učiniti i sačiniti osoba koja je od početne ideje i realizacije lista sudjelovala u tomu i pratila rad ljudi, a pošto ste Vi u to vrijeme bili i predsjednik Društva, to ima još i veću snagu i moć.

Nadam se da ću smoći vremena i snage doprinosti i preko Vas, nekim člancima lista. No, sada je to druga tura biciklom, u drugi sokak, no do sada.

U svezi Dužijance: mislim da je stvar izbristrena, i da više nema nedoumica.

A. Jedan se krug daje na centralnom mistu u Subotici, misa, u crkvi i sve drugo.

B. To je kao i Josina štafeta, bilo je puno seoskih, mještanskih i gradskih, ali se na centralnoj proslavi jedna dodjeljivala. Nitko nije branio da se i ove druge

pojavljuju.

C. U prethodnoj državi, ljudi su postajali pravno gledajući imućniji, što je omogućilo istima da umjesto najamnih radnika risara i nadničara, postanu i vlasnici zemlje. U to vrijeme B. Breg, Monoštor i druga mesta nisu imala svoje dužionice, iz jednostavnoga razloga što su ti ljudi radili kod vlasnika. Kad su postali „svoji“, i oni su se s crkvom dali na to.

Tako sada imamo krug u Bačkom Bregu, Monoštoru, Somboru, a bit će ih i od Mađara, Srba, Slovaka, jer to je dar Boga za rad i urod.

Ne treba gubit snagu na negativnom i protivljenju tomu, već pustiti, a zna se tko je krenuo i od koga je krenulo...

Nadam se da ova misao nije strana našima, posebno sada. Međutim, europska Dužionica, i subotička Dužijanica, zna se čiji je temelj. Ondje je to centralna manifestacija, svi idu ako hoće, svi sudjeluju... Ovakvo elastično gledanje, omogućava da naš rad u Domu bude još više vrednovan.

Stipan Pekaović, odvjetnik

IMPRESSUM

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje). List Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Vladimir Nazor“, 2500 Sombor, Venac Radomira Putnika 26, tel. i fax: 025/26-019; Tel. 025/438-173.

Uredništvo: Alojzije Firanj, glavni i odgovorni urednik lista, Janoš Raduka, zamjenik glavnog urednika, lektor-korektor Željka Zelić, te članovi Zoran Čota, Pavle Matarić, Antun Kovač, Josip Pekaović, Monika Vekonj, Klara Šolaja-Karas, Zlatko Gorjanac, Šima Raič. Štampa „Helijada“ Sombor, prelom: Nemet Mihaj

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583/2.2.1998. E-mail: vnazor@sbb.rs

Naklada 1000 primjeraka

ŽETVENE SVEČANOSTI U SOMBORU - DUŽIONICA 2010.

HKUD „VLADIMIR NAZOR“ PROSLAVIO SVOJU 76. DUŽIONICU

U subotu i nedjelju, 24. i 25. srpnja, HKUD „V. Nazor“ proslavio je svoju Dužionicu, 76. u nizu. Slaveći Dužionicu, Hrvat-Bunjevac pokazuje svoju dušu. U njoj je tradicija, običaj, vjera i kultura. Zato Dužionicu čuvamo i slavimo po 76. put i stalno ju obogaćujemo s puno ljubavi. Ovogodišnja proslava obilježena je kroz dva dana. U subotu navečer imali smo kulturno-umjetnički program, a u nedjelju proslavu Dužionice čiji je centralni događaj bila sveta misa u crkvi Presvetoga Trojstva.

Kulturno umjetnički program

Proslavu Dužionice i kulturno-umjetnički program otvorio je predsjednik društva Mata Matarić, pozivajući nazočne da minutom šutnje odamo počast preminulom članu Društva i doskorašnjem uredniku lista „Miroljub“, profesoru Matiji Đaniću, čiji je pokop obavljen toga dana.

Gosti našega Društva bili su KUD „Filipiovice“ iz Kompletinaca u Republici Hrvatskoj. Društvo je dobilo ime po običaju koji se izvodio uoči blagdana sv. Filipa i Jakova, s ciljem dozivanja kiše. Oni su se predstavili spletom kompletinačkih kola. Mladi folkloristi „Nazora“ predstavili su se spletom bunjevačkih plesova iz okolice Sombora. Gospođa Cecilija Miler pročitala je svoju pjesmu „Fala“, a prigodnu pjesmu „Kosci“ Marije Hornjak pročitala je voditeljica programa Bojana Jozić. Predstavila se i Pjevačka skupina našega Društva, a o novom broju lista „Miroljub“ govorio je urednik Alojzije Firanj. Tijekom programa najsvečaniji dio bio je predstavljanje bandašice i bandaša koji su simbol Dužionice i cijele proslave. Bandašica je bila Marija Firanj iz Nenadića, a bandaš Šima Džinić sa Bezdanskog puta. Nazočni su oduševljeno pljeskali i pozdravili bandašicu i bandaša 76. Dužionice.

Svečana sveta misa

Svečanu svetu misu u crkvi Presvetoga Trojstva predslavio je karmelićanin o. Vjenceslav Mihetec. On se obratio vjernicima riječima: „Ljudi moji, Somborci, Bog vam je otac. On vas voli. Stanite pred njega s vjerom u njegovo postojanje i njegovu živu prisutnost, i recite mu, molite ga da vam pomogne da po vama njegovo ime bude sveto, da vam pomogne graditi njegovo Kraljevstvo među vama, a to znači da gradite među sobom božanske odnose ljubavi, dobrote i mira, bratstva u Bogu. Pa to je kraljevstvo nebesko! Govorite mu kako je taško doći do kruha i ruha zbog nepoštenja mnogih, radi gramzljivosti i zaprepašujuće

sebičnosti. Recite mu kako vam je teško očuvati mladež jer budućnost je strašno neizvjesna i kako nema puno dobrog na koje se može sa sigurnošću pouzdati. Recite mu, razgovarajte s njim, s Bogom, Ocem svojim, kako smoći snage za praštanje kad ovaj kojemu opraštam ne oprašta meni“, rekao je o. Vjenceslav, dotičući na taj način dušu mnogih nazočnih vjernika. Blagoslov kruha nakon svete mise obavljen je u Hrvatskom domu, a blagoslovio ga je vlč. dr. Marinko Stantić.

Posjet gradonačelniku

Bandašica i bandaš su sa svojim risarima i lijepim brojem naroda krenuli u posjet gradonačelniku Nemanji Deliću, noseći mu pri tom blagoslovljen kruh kao simbol žetvenih svečanosti zajedništva i poštovanja. Bandašica se obratila gradonačelniku riječima „Poštovani gospodine gradonačelnice, pripala mi je čast biti bandašica ovogodišnje Dužionice, a još veća čast i zadovoljstvo srdačno pozdraviti Vas i Vaše suradnike u ime Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora. Pozdravljam Vas također i u ime vrijednog hrvatskog naroda s naših salaša, risara i risaruša. Oni su po tradiciji i ove godine vrijedno radili i žetvu priveli kraju“. Gradonačelnik je zahvalio na kruhu primijetivši da je Dužionica velik blagdan za

Bunjevce-Hrvate, ali pored kulturoloških i etnoloških vrijednosti ima i ekonomski značaj, jer poljoprivreda je ta koja nas je održala i koja je sačuvala opstanak ljudi s ovih prostora, da traju i ubuduće.

U Hrvatskom domu je priređen objed, a predsjednik Mata Matarić obratio se nazočnima. Govorio je o teškoj situaciji u poljoprivredi koja traži puno napornog rada a donosi malo dobitka. U govoru se obratio gradonačelniku: „Običaj predaje kruha gradonačelniku novijega je datuma i preko toga simboličnog čina, mi u prvom čovjeku ovoga grada vidimo i sve ostale stanovnike grada Sombora kojima darujemo plod naših ruku. Zato Vam gospodine gradonačelnice, poručujemo da će kruha biti za sve Somborce“.

Dužionici su nazočili ugledni i dragi gosti: ministar savjetnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu Filip Damjanović, konzulica savjetnica Generalnog konzulata RH u Subotici Vesna Njikoš-Pečkaj, predsjednik DSHV-a Petar Kuntić, zamjenik Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine Mato Groznica, gradonačelnik Sombora Nemanja Delić, predsjednik HNV-a dr. Slaven Bačić, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata Tomislav Žigmanov, direktor NIU „Hrvatska riječ“ Ivan Karan, predsjednica Udruge „Šokačka grana“, iz Osijeka Vera Erl te predstavnici Crkve, hrvatskih udruga i kulturno umjetničkih društava.

Uz tamburaše, pjesme i ples, proslava je trajala do večeri. Razišli smo se ozarenih lica puni lijepih dojmova, radovali smo se ovom susretu i obećali da ćemo doći i dogodine na 77. Dužionicu.

Alojzije Firanj

LIKOVNA KOLONIJA „COLORIT 10.“

• Jubilarna likovna kolonija „COLORIT 10.“ održana je po deseti puta u organizaciji Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Vladimir Nazor“. Mjesto održavanja bila je vikend kuća na Korlatišu kod Bezdana, a domaćin Svetislav Ilić.

Idilična vikendica na obali Korlatiša, pravi je raj za slikare, inspiracija i motiva neograničeno, pogotovu za amatere koji ljepote prirode prenose na svoja platna ili crteže. Ljubazni domaćin potrudio se da boravak slikara i gostiju bude iznimno ugodan. Ovaj put je svoje impresije na platno i papir prenijelo osamnaest slikara iz Hrvatske, Subotice, Srbobrana i Sombora.

Počasni gost na koloniji bio je slikar **Sava Stojkov**. Imali smo prilike uživati u stvaranju velikog majstora, a **Miša**

Stepanović napravio je fotoaparatom serijal snimka „Rađanje slike“ koji prikazuju pojedine etape toga stvaranja. Slike Stojkova većini su dobro poznate, a ovaj put mogli smo upoznati i samoga slikara. Pravo je uživanje biti u društvu tog krasnog čovjeka, uvijek raspoložena, vedroga duha, svakom pristupačnog. Kad promatrate njegove slike koje odišu vedrinom i stvaraju prijatno osjećanje, onda vidite i slikara i obrnuto. Gospodinu Stojkovu iznimno smo zahvalni, i želimo mu još puno stvaralačkih poduhvata.

Andrija Bošnjak iz Hrvatske, Branjin Vrh, neumorni je veteran naših kolonija. On obično napravi nekoliko ulja i pastela, jednako dobro. Za domaćina je napravio sliku u tehnici pastela na kojoj je prikazana riblja glava sa kosturom, koju je **Stipan Kovač** komentirao riječima: „Izgled slikara poslije kolonije“.

Likovni odjel HKC-a „Bunjevačko kolo“ iz Subotice ovaj put su zastupali slikari i slikarice **Ivan Šarčević**, **Zorica Lazić** i po drugi puta **Josipa Križanović** i **Hari Četveš**. Svi su radili u tehnici pastela.

Ivica Bačak iz Srbobrana sudjelovao je po prvi puta i bio je oduševljen,

posebno jer je slikao u blizini gosp. Stojkova.

Stipan Kovač vrsni je stvaratelj i zabavljač. U njegovoj blizini uvijek je ugodno, nikada dosadno. Njegova špahtla veoma brzo ostavlja tragove. Naslikao je četiri slike, od kojih jednu za kuhara, kao nagradu za ukusni paprikaš. Prema voditelju kolonije nije baš bio nježan kad kaže: „Tebe je bolje izgubiti nego naći...“. Kao što je ugodno biti uz njega, tako je i s promatranjem njegovih slika.

Cecilija Miler sudionica je svih kolonija, a ovoga je puta naslikala klasje žita. Asocira na Dužionicu, koja na platnu još traje.

Jelena Marija Fišer, uvijek s oduševljenjem prihvaća naše pozive, uživa u druženju, voli cvijeće, što se najbolje vidi na slikama.

Marija Turkalj je odabrala idilično mjesto pored vode i s uživanjem je naslikala krasni pejzaž.

Milorad Radenović, veteran među somborskim slikarima i voditelj Likovne grupe 76. Ovaj put je naslikao vikendicu domaćina, a sliku je domaćin dobio na dar.

Peter Mraković, akademski slikar, voli mirna mjesta, slika apstraktno u tehnici akrila, a slike su mu prijatne za promatranje.

Jenő Višinka, sudionik je u sjeni. On ne dolazi na koloniju nego daruje

Društvu sliku ili slike. Prošle godine bio je na koloniji s obzirom na to da je kolonija održana u njegovu Art salašu.

Đorđe Kumerkramer slika apstraktno na sebi svojstven način. Sudionik je svih naših kolonija.

Danijel Malbaša je po drugi puta na našoj koloniji. Njegove apstraktne slike provociraju i privlače pozornost svakoga. Kod njega nema šablone, sve izgleda spontano i kraj je nepredvidiv. Kada je **Maja Matarić** vidjela Danijelovu sliku, upitala je: „Tko je ovdje prolio boju?“.

Slika se dopala i gospodi **Vesni Njikos Pečkaj**, gošći iz Generalnog konzulata RH u Subotici, pa je predsjednik **Mata Matarić** sliku darovao Konzulatu.

Dušanka Raduka je po drugi puta na koloniji, a **Branka Panić** prvi puta.

Većina slikara za sobom ima brojne kolonije, samostalne i grupne izložbe.

I na kraju, komentar domaćina koji kaže: „Ne razumijem se u slikarstvo, ali kad sliku gledam i prijatno se osjećam, ona je za mene dobra“.

Po tom kriteriju, kolonija je bila jako uspješna. Rezultirala je s tridesetak radova i kao i uvijek, ugodnim druženjem.

Kao i svaki put, zahvaljujemo svim sudionicima, slikarima, domaćinu, pomoćnom osoblju i gostima, u nadi da se iduće godine ponovno vidimo, pa tako sve do velikoga jubileja - stote kolonije.

Janoš Raduka

POHOD NAŠOJ PRAPOSTOJBINI

**“Iz zemlje kamene, kršne, Hercega Stjepana hrabrog,
s izvora hladane Bune predi su naši slavni.
Jednoga crnoga dana praćeni urlikom bure
došli dušama bolnim u puste bačvanske ravni...”**
Aleksa Kokić

Daljine ne razdvajaju, one su kao latentne, nevidljive sponne koje sjedinjuju narode razasute, hirom povijesti, od raskošnih ravnica Bačke do krševite Hercegovine, od Dalmatinske Zagore i Podvelebitskog kraja do uskočkog Senja.

Traju daljine stoljeća, jedno, drugo, treće, četvrto.

U želji da izrazi ljubav prema svojoj staroj postojbini i sjeti se svojih slavnih predaka, HKUD “Vladimir Nazor” Sombor je za svoje članove i prijatelje organizirao putovanje u stari zavičaj Hercegovinu Blagaj, na izvor rijeke Bune.

Hodočašće “Putovima Bunjevaca” za 50 putnika započelo je u večernjim satima, 20. kolovoza. Oni koji su ranije bili na putovanju ovoga sadržaja prisjećaju se i pričom golicaju maštu onima kojima je ovo, ipak, prvi put. A svi su uzbuđeni i puni iščekivanja.

Autobusom, preko dvije granice, za kratko vrijeme (pola noći), udobno i u miru, stiglo se sa bačkih ravnica do starog zavičaja, zemlje naših pradjedova, naših praotaca.

Kroz glavu prolijeću pitanja i razmišljanja: kako je izgledalo njihovo putovanje na sjever, prema bačkim atarima, koliko je trajalo? Povijest kaže da je bilo na tisuće obitelji, da su bježali od turske tiranije tražeći malo prostora za miran i čovjeka dostojan život. O tomu najbolje govore stihovi bunjevačke pisme iz naroda “Ženidba Vidak kapetana” (stihovi 121-127 i 140-142) koju je zabilježio Ive Prčić:

... Došlo doba pa da putujemo!
Turski nam je zulom dojadio,
da ga više podnet ne možemo,
zalud puška, zalud desna ruka,
kad nam Turčin polja popalio,
sa plandišta ovce odagnao, ...
... Kad vas tamo (u Bačkoj) bolja srića čeka:
ravna polja, zelene livade,
guste šume, bratski zagrljaji ...

Kroničari su zabilježili jednu od seoba riječima “oko pet tisuća duša, vođenih grupom od 18 franjevaca, kojima je na čelu stajao fra Andeo Šarčević, i s dvojicom kapetana Jurom Vidakovićem i Dujmom Markovićem, pošli su, najvjerojatnije 1686. godine, a u proljeće 1687. godine stigli su u Bačku, kada spomenuta dvojica kapetana mole od Beča dozvolu da se doseljenici mogu nastaniti oko Sombora, Subotice, Baje, Bača i Segedina”.

Od tada su naši preci počeli graditi novi dom na prostranoj i plodnoj bačkoj ravnici ugradivši u taj dom najvrjednije poneseno iz staroga kraja: živu vjeru, jezik, običaje, kulturu, folklor, obilježja svog, našeg, narodnog identiteta.

MOSTAR

Iza nas su Vojvodina, Slavonija, Bosna, a svanućem ulazimo u Hercegovinu. Odmorište - restoran “Zdrava voda” na Jablanici u kanjonu Neretve, oaza tišine i zelenila. Svježina prija, pogled na rijeku je prekrasan, most se i ne vidi, sav je u jutarnjoj izmaglici. Putujemo dalje ka jugu. Gole vrleti dižu se iznad uske doline Neretve, u daljini brda, planine, kao na razglednici. Žamor zadovoljstva popraćen zvucima sevdalinki i hercegovačkih pjesama (kamen, krš i maslina...). Najednom, iza planine ugledasmo Mostar pritiješnjen sa svih strana visokim gorjem da jedva diše. Mostar asocijacija: “Mostarske kiše”, Stari (novi) most...

Ono prvo smo čuli u originalu iz usta Pere Zubca.

Osjećali smo dužnost izraziti zahvalnost franjevcima, koji su tijekom povijesti imali veliku ulogu u duhovnom i kulturnom životu Bunjevaca i Šokaca u starom zavičaju i u novoj domovini Bačkoj. Zato smo pohodili mostarsku franjevačku crkvu i samostan sv. Petra i Pavla.

Prošetali smo do Kujundžiluka (stare tržnice) pa kaldromom do Starog mosta, srca Mostara. Uvršten je na listu UNESCO-vih zaštićenih spomenika kulture. Oduvijek su atrakcija skokovi s ovog mosta visokog 20 metara.

BLAGAJ BUNA

Puni iščekivanja pošli smo na Bunu gdje su nas srdačno dočekali župni upravitelj don Bernard Marijanović, predsjednik HKUD “Herceg Stjepan” Marinko Maslač te brojni članovi Društva. U novoj, još nedovršenoj crkvi Presvetog Trojstva, za nas je slavljena sveta misa. Poslije mise, u župnoj dvorani bl. Alojzija Stepinca, domaćini su nas ugostili i počastili osvježanjem i pjesmom u izvođenju članova sekcije Bečara.

U Blagaju je organiziran posjet staroj, devastiranoj crkvi Presvetog Trojstva. U samoj crkvi don Bernard nas je upoznao sa njenom historijom i značajem. Preživjela je tri rata, a stradala je u ovom posljednjem, domovinskom. U svojoj stotoj godini postojanja, 2008., uvrštena je u zaštićene nacionalne spomenike. Njena obnova je u tijeku, najviše sredstvima darovatelja.

Na vanjskoj fasadi crkve stoji spomen-ploča koju su postavili naši preci, vojvodanski Hrvati, 3. listopada 1933. godine. Natpis glasi:

“NA PRVOM SASTANKU

Budi mir s tobom, mila vilo Bune,
uvik smo bili virni tvojoj riči ...
Njegve i lance slomili smo ropstva.
Evo nas opet u tvom zagrljaju!
Vinac slave sa plodnih nam ravnih
cio tvoj narod šalje u znak hvale,
i naše molitve budu uslišene.

Sudari stoljeća nisu nas slomili
ustrajni smo bili i bit ćemo uvik.
Hvala ti!

Dok ovim putem tvoj izvor romoni,

Rod tebe nikad zaboravit neće.
Valova šum nas hrabri u životu,
a ti nam budi tišiteljka mila.
Tebi nas veže ova gruda zemlje
i roda budućnost sve lipše izgleda.

Ovu ploču postavismo mi bački Bunjevci kao znak ljubavi i zahvalnosti svom pradjedovskom kraju, iz kojeg potječu prema narodnoj tradiciji naši pradjedovi, koji, bježeći pred Turcima naseliše krajeve današnje Bačke. Ova je spomen ploča podignuta i otkrivena prigodom pjevačke turneje Hrvatskog pjevačkog društva „Neven, kroz Bosnu i Dalmaciju 1933. god. u prisustvu izaslanika i prinosima potpisanih društava iz Subotice:

Hrvatsko pjev. dr. „Neven, Pučka kasina,
Katoličko bunjevačko divojačko društvo,
Dobrotvorna zajednica Bunjevaka,
Bunjevačko momačko kolo, Bunjevačko kolo iz Sombora,
Hrvatski prosvjetni dom Subotica.”

Još jedan pogled prema kamenoj ploči. Vrijeme je i na njoj ostavilo trag ali je sačuvana. Zahvalni don Bernardu i članovima HKUD „Herceg Stjepan”, opraštamo se, napuštamo Blagaj. U pratnji predsjednika Društva i njegova suradnika polazimo na izvor Bune.

IZVOR BUNE

Rijeka Buna je lijeva pritoka Neretve. Duga je 9 km. Nastaje od krškog vrela Bunice i od vrela ispod krečnjačkog odsjeka u Blagaju. U svakoj sekundi kroz izvor protekne 43.000 litara vode (najjači izvor u Europi). Prije samog izvora, Buna pod zemljom protječe 19.5 kilometara. Otuda onaj moćni šum koji se čuje i prije nego što se vidi izvorište. Na samom vrelu, koje izbija iz duboke pećine u Blagaju, nalazi se stara derviška tekija (kuća za odmor ili prenočište za putnike namjernike). Na Buni se nalazi mrijestilište i uzgajalište pstrva.

Rijeka duboka, široka, hladna, planinska.

Do samog izvora šetali smo uz obalu, zastajali, zagledali u vodu: prava rijeka, prelijeva se preko kamenja i pravi bučne slapove. Sjetili smo se svojih predaka koji su se iz ove rijeke opskrbljivali vodom.

Temperatura +33 stupnja C° (u hladu). Kako je samo prijalo, baškao da život znači, osvježiti se i napiti te bistre, hladne, planinske, čiste kao suza, vode! A boja vode: to se riječima ne može opisati, to se mora vidjeti! Ponijele su nas emocije. Htjeli smo vodu dotaknuti cijelim tijelom. Izuli se, šetali bosu da nam tijelo i zemlju osjeti. To su korijeni! Za razgledanje izvora naplaćuju ulaznicu, nama nisu naplatili jer su shvatili da smo na kratko došli „kući”. Sve se namjestilo da nam boravak kraj izvora Bune bude nezaboravan!

Moramo krenuti dalje, osvrćemo se, a u sebi mislimo: doći ćemo opet, rijeko draga, ljepotice!

ČAPLJINA

U Čapljini nas je dočekao kulturni djelatnik Ivica Matić. Nakon osvježenja u hotelu „Mogorjelo” posjetili smo Spomenik palim žrtvama Domovinskog rata postavljen na trgu ispred Hrvatskog kulturnog centra.

U sklopu Centra je ugledna umjetnička galerija „Založba kralja Tomislava” čije izložke smo sa uživanjem razgledali. Prijatan je osjećaj vidjeti da je uvažena somborska slikarica, Cecilija Miler, obogatila hvale vrijedan fundus umjetnina ove Galerije.

Odlazimo iz Čapljine u posjet likovnoj Galeriji „Vjeko Božo Jarak” Podkosa. Galerija je započeta kao kuća profesora Vjeka Bože Jarka, ljubitelja umjetnosti, prijatelja i velikog

donatora Založbe, na zemlji njegovih predaka u Dubravama, nedaleko od Čapljine. Profesor je više od 250 umjetnina, zemljište i započetu kuću u Podkosi darovao Založbi s obavezom da je završi i vrata otvori javnosti, što se i dogodilo u svibnju ove godine. Smještena na mekanom tlu, usred vinograda i

maslinjaka, Galerija podsjeća na ljetnikovce s juga Francuske (arhitektonsko djelo trostrukog akademika, profesora Zlatka Ugljena iz Sarajeva) i predstavlja spoj arhitekture, hortikulture i umjetnosti.

U vrtu - postavljen stol pun svakojakih đakonija, voća, osvježavajućih napitaka, šćemo između zasada maslina, čempresa, rascvjetanog oleandra, smokava, badema, oskoruša, divimo se slikama, vitražima, skulpturama, ... i častimo se. Dojmove upisujemo u knjigu, ljubaznim domaćinima od srca zahvaljujemo, a Čapljinu, grad kulture, svima preporučamo.

MEĐUGORJE

U Međugorje smo stigli u večernjim satima.

Svetište Kraljice Mira u Međugorju jedno je od najpoznatijih i najposjećenijih marijanskih svetišta, i stjecište je hodočasnika iz cijeloga svijeta. Ovdje se Gospa prvi puta ukazala 24. lipnja 1981. godine djeci vidiocima i još uvijek se svakodnevno ukazuje nekima od njih.

U ranim jutarnjim satima krećemo na Brdo ukazanja, uz molitvu prolazimo kraj slikovito u bronci isklesanih otajstava svete krunice i stižemo do Gospina kipa, mjesta gdje su vidioci Gospu vidjeli prvi puta. Uz postaje križnog puta uspeli smo se i na brdo Križevac na kojem su župljani još 1934. godine podigli 8,56 metara visok armirani betonski križ na kojem stoji natpis: „Isusu Kristu, otkupitelju ljudskog roda, u znak svoje vjere, ljubavi i nade, u spomen 1900. godišnjice Muke Isusove.”

Nakon večernje svete mise, posvete stvari i blagoslova zdravlja, s Božjom pomoći krećemo, a u jutarnjim satima, puni dojmova i uspomena, stižemo kući u Bačku, u naš Sombor.

Klara Šolaja Karas

Javno snimanje emisije

“KOLO IGRA, TAMBURICA SVIRA”

U produkciji Zabavnoga programa Hrvatske radiotelevizije, a u okviru serijala „Lijepom našom“ koja se emitira godinama iz svih dijelova Hrvatske i koja promiče ljepotu i bogatstvo hrvatske kulture baštine i folklor, u subotičkoj Dvorani sportova održano je 13. listopada javno snimanje emisije pod nazivom «Kolo igra, tamburica svira».

Uz mnogobrojne sudionike programa i najpoznatije zvijezde hrvatske glazbene scene, i članovi Folklorne sekcije HKUD «Vladimir Nazor» doprinijeli su ovom spektaklu kroz plesove iz Posavine, u koreografiji Šime Beretića.

Bio je to ugodaj za pamćenje i sjećanje, jer je jedna takva emisija bila i na ovim prostorima, a nadamo se da je to samo početak takvih i sličnih manifestacija.

Joso Firanj

IZVEDBA IZVORNOGA OBIČAJA „PRELO“

Izvedbom izvornoga običaja „Prelo“ u koreografiji Šime Beretića, članovi Folklorne sekcije HKUD „Vladimir Nazor“ nastavljaju nizati uspjehe.

Nakon prolaska na općinskoj i zonskoj smotri, plasirali su se i na Pokrajinsku smotru folklor koja je održana 12. 09. 2010. u Vrbasu.

Tom prigodom publika ih je nagradila velikim pljeskom za vrijeme i nakon izvedbe. Ovaj uspjeh je plod marljivoga rada svih članova sekcije, a mi im želimo da tako i nastave.

Joso Firanj

UZ KAVICU SA CECILIJOM PEKANOVIĆ

Cecilija Pekanović rođena je u Somboru 23. studenog 1994. godine, od majke Janje i oca Stipana. Ponosni roditelji osim Cecilije, imaju još četvero djece. Dok nije krenula u školu, Cecilija je svoje bezbrižne dane provodila kod kuće, igrajući se s obitelji i prijateljima. Osnovno obrazovanje stekla je u O.Š. „Bratstvo Jedinstvo“, a potom se upisala u Poljoprivrednu školu, smjer tehničar hortikulture, gdje se dobro snalazi i smatra da će joj to znanje dobro doći u daljnjem životu. U dobi od osam godina, krenula je na folklor i od tada je aktivna članica HKUD-a „Vladimir Nazor“. Isprobala je i svoj glumački talent u dramskoj sekciji u trajanju od 3-4 godine. Također, na kratko je bila članicom pjevačke i plesne sekcije. Nije odoljela ni čarima novoosnovane sekcije stolnoga tenisa.

Kroz odgovore na sljedeća pitanja upoznajmo Ceciliju malo bolje.

- Čega se prvo sjetiš kada pomisliš na svoje djetinjstvo?
- Zimskog prela kod majke i dide na salašu.
- Što te rastuži?
- Smrt dragih mi osoba.
- Što te veseli?
- Društvo na folkloru.
- Čega se plašiš?
- Ničega.
- Koja je tvoja najveća vrlina, a koja mana?
- Najveća vrlina mi je druželjubivost, a mana je to da često ne znam što hoću.
- Bez čega ne možeš živjeti?
- Bez mojih prijatelja.

- Tvoj životni moto je?
- Onaj tko malim nije zadovoljan, veće nije ni zaslužio.
- Koje je najljepše mjesto u kojemu si bila?
- Grad Neum u Bosni.
- Gdje nisi bila, a željela bi?
- U Rimu i Veneciji.
- Što bi ponijela ili koga bi povel na pusti otok?
- Povel bih bližu rodbinu.
- Na čiji koncert bi rado otišla?
- Na koncert Thomsona i Škore.
- Gdje najčešće izlaziš?

- „Stari Hrast“.
- Posljednji najbolji provod?
- U Neumu.
- Najbolji film?
- „Notebook“, „Ace Ventura“.
- Imaš li hobi?
- Da. Vožnju biciklom.
- Imaš li ljubimca?
- Naravno, psa koji se zove Rex.
- Koji su tvoji najčešći nadimci?
- Ceca, Cecika, Cecili, Cecuška, Cecilija...

Razgovarala:
Valentina Gromilović

KNJIŽEVNA VEČER LITERARNE SEKCIJE

Literarna sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora, održala je 17. listopada književnu večer na kojoj su se okupili sudionici »Lire naive« iz Čonoplje i Sombora.

Nazočnima se s nekoliko riječi ohrabrenja i komplimentata za uspješno održanih osam susreta Lire naive obratio i predsjednik Društva, Mata Matarić.

Devet pjesnika koji su sudjelovali (svatko s po dvije pjesme i svojim stilom pisanja), predstavili su se publici koja se okupila u velikom broju, jer Somborci nisu škrti ni kod poezije. Pjesnici su pokazali različitost svoje inspiracije, počevši od veselih pjesama pa sve do onih kod kojih se grlo malo stegne, a oči zasuze.

Da vrijeme ne bi prošlo samo u čitanju stihova, pobrinuli su se članovi pjevačke skupine Društva, jer su pjevali pjesme koje publika ne može ne prihvatiti.

Voditeljica programa Marija Šeremešić, predstavila je svakoga pjesnika s nekoliko riječi, a nakon toga svaki je od njih pročitao svoje pjesme. Sudionici-pjesnici susreta bili su: Marija Bajić, Hermina Malković, Cecilija Miler, Marija Šeremešić, Katarina Firanj, Marica Mikrut, Antun Kovač, Zlatko Gorjanac i Marija Feher iz Čonoplje. Pri kraju programa voditeljica je

uručila dvije knjige »Lire naive« nazočnima u publici.

Književnu večer pratili su televizija Spektar i dopisnik Hrvatske riječi za Sombor, Zlatko Gorjanac.

Večer je završila zakuskom koju su priredili sami članovi ove sekcije, a uz kolače i piće uvijek idu i divani.

Antun Kovač

FESTIVAL „MARIJANSKOG PUČKOG PJEVANJA“ PJEVAČKIH SKUPINA KUD-OVA I CRKVENIH ZBOROVA BAČKE I SRIJEMA

10. 7. 2010. Bački Monoštor, crkva sv. Petra i Pavla, 18 sati

U Bačkom Monošturu se od davnina njeguje narodno-pučko pjevanje pri crkvi i na raznim manifestacijama. Kulturno-umjetničko društvo Hrvata „Bodrog“ već dugi niz godina radi na očuvanju izvornosti običaja, pjesme, nošnje i crkvenih pučkih pjesama u zemlji i inozemstvu.

Predsjednica društva „Bodrog“, Marija Turkalj, otvorila je festival riječima:

«Peti Festival marijanskog pučkog pjevanja i majčinska ljubav, okupila nas je peti puta oko jednog načina slavlja i druženja. Pjesma kao najsavršeniji divan ljudskih osjećanja naročito je izražen u srcima onih koji vjeruju. Biblija je puna himana, pjesama, pohvala ali i tužaljka. U želji da ovaj naš susret, koji je nama Monoštorcima tako drag, postane sve kvalitetniji, odlučili smo da svake godine iz preobilne duhovne baštine marijanskih pučkih

pjesama, učinimo to tematski. Zahvaljujem vam što je ova odluka prihvaćena, te ćemo danas u svim nastupima pjevati marijanske korizmene pjesme. Zašto baš korizmene?

Čovjek u sebi može dugo nositi bol, a radost puno kraće.

Međutim, dok iskazujemo bol i žalost, ona je puno izraženija i nježnija. Kršćanska duša pred tihim žalosnim marijanskim hodom u Isusovu umiranju, u Mariji vidi Isusovo nadahnuće i svoju duhovnost za korizmu. Priznat ćete da je korizma vrijeme naše sabranosti i pobožnosti. Dok vas sve pozdravljam, želim da u našem Monošturu, koji bi se mogao nazvati i marijanski Monoštor, osjetimo dio te duhovnosti i prepoznamo ljepotu marijanskih korizmenih pjesama.

Neka vam je blagoslovljen dolazak i sve vrijeme provedeno u ljepoti Božjega hrama, gdje čujemo s križa riječi: 'Evo ti majke', zaključila je Marija Turkalj.

Marija Turkalj

JUBILARNI «ZAVITNI DAN» U BAČKOM MONOŠTORU

Šezdeset i peti po redu, jubilarni »Zavitni dan«, održan je 13. 10. 2010. godine u Bačkom Monošturu. Obilježavanje ovog značajnog datuma od velikoga je značaja za građane Bačkog Monoštora. Riječ je o tradiciji, zavjetu koji je dan 13. 10. 1945. godine, od tadašnjega monoštorskog župnika Matiše Zvekanovića.

Iz priča starijih možemo slutiti kakva je nevolja i tjeskoba snašla naše pretke te kobne noći uoči 13. listopada, kada su se »povukli« i sklonili se u crkvu kako bi cijelu noć molili. Više nije bilo izlaza, predstojala je tragedija iseljenja i spaljivanja sela. Kada su, dakle, sve morali napustiti i bili spremni prepustiti se ognju, što im je još ostalo nego moleći pred kipom Gospe Fatimske uzdati se u Gospu da će ratne strahote prestati. Tako je nastao zavjet da će Monoštor od toga dana slaviti Boga, častiti Gospu i odmarati se od rada.

Radosni smo i ponosni na taj zavjet naših predaka. To je kultura tradicije. Preuzeli smo odgovornost i toga dana se okupljamo

i želimo ostaviti u naslijeđe mladima ovaj »Zavitni dan«, budući da u proteklih 65 godina niti jedna karika u lancu nije prekinuta.

Za Monoštor, 13. listopada znači i svetkovinu zahvalnosti. Nije lako staviti svoj život pod zavjet, još je teže staviti svoje selo pod zavjet, a najteže je zavjetovati cijeli svoj narod. Ako ni zavjetu nismo vjerni, onda propada i pojedinac i selo, pa i narod.

»Zavitni dan« ubrojilo je u svoju manifestaciju i KUDH »Bodrog«, koje tom prigodom poziva sva kulturno-umjetnička društva iz okolnih mjesta ali i iz R. Mađarske, R. Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Kulturni program u okviru proslave ovogodišnjeg »Zavitnog dana«, održalo je 16. 10. 2010. i KUDH »BODROG« iz Bačkoga Monoštora.

Nakon programa, svi sudionici i gosti otišli su u Dom kulture na večeru i zajedničko druženje.

Marija Turkalj, predsjednica KUDH »Bodrog«

Održani II. Miholjdanski susreti u Bregu

KAD SE ŽENE UDRUŽE

Na najvećoj uzvišici u Bačkom Bregu, u ulici Rade Končara, odnosno u Čokotu - kako od davnina mještani zovu ovaj sokak, stoji crkva sv. Mihovila, koja se najprije uoči kada dolazite u smjeru ovoga sela. Berežani proslavljaju svoje proštenje, a tjedan dana prije proštenja Udruga građana „Brežanke“ organizira manifestaciju „Miholjdanski susreti.“ Tako je bilo i u subotu, 25. rujna, u Domu kulture u Bregu kada su se okupile žene iz Koluta, Bezdana, Bačkoga Monoštora, Sombora, Ridice, Doroslova, Stanišića i Gakova, ali i žene iz Santova (R. Mađarska) i Batine (R. Hrvatska). Na taj način ova je manifestacija dobila međunarodni karakter.

Izložbu na kojoj su se mogli vidjeti (i kušati) kolači, peciva i ručni radovi, otvorio je član Gradskoga vijeća grada Sombora, Mata Matarić. Osim spomenutih, svoj štand je imala i Udruga roditelja, kao i djeca s teškoćama u razvoju iz Sombora.

U programu su sa svojom učiteljicom Jasnom Kovačev sudjelovala i djeca mjesne osnovne škole „Moša Pijade“, koja su napisala radove na temu proštenja. Svih deset radova, koliko ih je prijavljeno, nagrađeno je, a nagrade su bile jednostavne i najbolje za djecu - zahvalnica i čokolada. Djeca su se također poslužila i izloženim kolačima. Nagrađeni su i odrasli. Nagradu za najljepši i najšareniji poslužavnik ukrašen kolačima dobile su

žene iz Koluta, dok su žene iz Doroslova dobile nagradu za najljepše uređen štand. Upriličena je i revija nošnja gdje su domaćini bili najbrojniji, a u ovoj reviji su sudjelovale i žene iz Bezdana, Koluta i Doroslova.

Pri osnutku Udruge „Brežanke“, odlučeno je da ona bude humanitarnoga karaktera te da pomaže najpotrebitijima. Od te ideje nisu odstupili ni poslije ovih, drugih po redu „Miholjdanskih susreta“, te su ove vrijedne i brižne žene sve šarene slastice darivale starima i bolesnima, odnosno Gerontološkom centru u Somboru.

Z. Gorjanac

Nastup HBKUD-a „Lemeš“ u Piškorevcima

HBKUD-a „Lemeš“ iz Svetozara Miletića gostovalo je u nedjelju 29. kolovoza 2010. u Piškorevcima u Republici Hrvatskoj. Na putu do odredišta članovi Udruge posjetili su đakovačku katedralu. Ovo velebno zdanje oduševilo ih je svojom monumentalnošću i ljepotom.

Domaćin HBKUD-a bio je KUD „Zora“ koje ima bogatu tradiciju i veliki broj nastupa. Po šesnaesti puta organizirali su „Piškorevačke sokake“. U poslijepodnevnom satima bila je svečana povorka svih sudionika ovog kulturnog događaja. Šarenilo nošnja, tamburaška glazba i osmijesi na licima sudionika i gledatelja, potvrdili su ljepotu ovoga susreta. Nakon povorke uslijedilo je svečano otvorenje „Piškorevačkih sokaka“ i nastup 9 kulturnih

udruga.

HBKUD „Lemeš“ je odigralo splet bunjevačkih plesova pod nazivom „Kolo igra, tamburica svira“. Koreografiju je za ovu prigodu osmislio naš stari član i koreograf Stipan Budimčević.

Program ispunjen pjesmom i igrom, trajao je oko sat i pol. Još jednom smo mogli vidjeti raskoš i bogatstvo koje se krije u škrinjama naših baka, daleko od ubrzanog tempa života. Divno je stati i na trenutak se prisjetiti kako su naši stari živjeli bez velike tehnike, a ipak su imali bogat i ispunjen život. Domaćini su gostima priredili večeru, a uz koncert tamburaškoga orkestra „Biseri Slavonije“, druženje je trajalo do zore.

Lucia Tošaki

KOSA JE URES NA GLAVI

O pravilnoj njezi zdrave i neoštećene kose pisali smo u prošlom broju. Ovoga puta ćemo reći nešto o održavanju oštećene kose.

Ukoliko kosu često bojimo i stavljamo minival, a da ju pri tom redovito ne skraćujemo, dolazi do oštećenja na kosi. To se naročito da primijetiti na krajevima koji postanu suhi i bez sjaja. Prilikom češljanja takva kosa puca i krajevi postaju sve tanji i neujednačeni te je cjelokupni izgled frizure neuredan.

Postoji nekoliko osnovnih pravila o održavanju i njezi oštećene kose. Na prvome mjestu je redovito skraćivanje kose. Ukoliko je na kosi stari minival, obvezno odrezati te krajeve i tek onda staviti novi. Prilikom bojenja kose, ukoliko se koristi ista boja, bojati samo izrasli dio i tek deset minuta prije ispiranja rasporediti ostatak boje na cijelu dužinu kose.

Stavljanjem minivala na bojemu kosu može doći do vrlo teškoga oštećenja na kosi, te zbog toga nikada ne bi trebalo to činiti u isto vrijeme. Prvo staviti minival i nakon jednog do dva tjedna možemo kosu bojati.

Naročito obazrivi trebamo biti prilikom prelaska s jedne na dugu boju kose, a naročito pri prelasku iz tamne u svijetlu boju kose. Nestručnim postupkom može doći do vrlo teškoga oštećenja kose, vlasišta i kože na glavi, stoga takav postupak obvezno prepustiti stručnoj osobi.

Danas na tržištu postoje mnogobrojni preparati za njegu svih tipova kose pa tako i za oštećenu. Međutim, i sami možemo učiniti da nam kosa izgleda zdravo i njegovano. Redovitim skraćivanju, pranju neutralnim šamponom i uporabom regeneratora, možemo dodati i pakiranje koje će blagotvorno djelovati na svakoj, a posebno oštećenoj kosi. U tu svrhu najčešće se koristi mješavina maslinova ulja, žutanjak i nekoliko kapi limuna. Ovu smjesu utrljati u kosu, prekriti je plastičnom folijom i frotirom te ostaviti da djeluje barem jedan sat. Kosu potom oprati na uobičajeni način.

Pravilnom uporabom preparata za bojenje i kovrčanje kose i redovitim njegom, kosa će nam biti zahvalna i darivat će nas svojim sjajem i zdravim izgledom što će svakako utjecati i na naše cjelokupno raspoloženje.

Vesna Čuvardić

Seminar novinarstva u Stanišiću

Seminar novinarstva održan je 13. listopada u Stanišiću. Iz Sombora smo krenuli puni dobrog raspoloženja i nepokolebljive želje da naučimo nešto novo. Praćeni dobrim vremenom, u Dom kulture u Stanišiću stigli smo na vrijeme, spremni za rad.

Seminar je održan u povodu 400. broja tjednika „Hrvatska riječ“ sa temom „Obuka dopisnika tjednika“, a obradene su novinarske forme i fotografija. Na seminaru su govorili glavna urednica mr. Jasminka Dulić, urednici Zvonimir Perušić i Mirko

Kopunović i fotograf Zoran Vukomanov Šimokov, a nazočili su predstavnici kulturno umjetničkih društava iz Plavne, Vajske, Bačkog Brega, Bezdana, Sonte, Sombora.

Iz HKUD-a „V. Nazor“ na seminaru su bili: Cecilija Peka-nović, Valentina Gromilović, Klara Š. Karas, Zlatko Gorjanac i Alojzije Firanj. Nakon seminaru i ukusnoga objeda, bogatiji za još malo znanja, sudionici su se uputili svojim kućama.

Valentina Gromilović

Seminar za voditelje

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, u prostorijama Hrvatskog doma u Somboru, 16. listopada održan je jednodnevni seminar za voditelje kulturnih programa hrvatskih institucija i organizacija u području kulture. Seminar je osmislio, pripremio i vodio student fonetike na zagrebačkom Filozofskom fakultetu Filip Čeliković, a sudjelovalo je 14 polaznika hrvatskih udruga iz Sombora, Bačkog Monoštora, Bačkog Brega, Sonte, Plavne i Svetozara Miletića. Menadžerica kulturnih aktivnosti Zavoda, Katarina Čeliković, pozdravila je polaznike, istaknula značaj i aktualnost stjecanja znanja u području govorne vještine, te poželjela uspjeh u radu.

Seminar je zamišljen kao fonetska radionica koja će u više nastavaka obuhvatiti kako govorne tako i ostale vještine potrebne za uspješni javni nastup. U ovome, prvome seminaru, cilj je bio ojačati percepciju i mogućnost samoslušanja, kako bi se govornik osposobio za kasniju samokritičnost i mogućnost lakšeg učenja govornih vještina od profesionalnih govornika i ispravljanja grešaka na vlastitom govoru. Sudionici seminaru upoznati su s vježbama za glas i disanje, zatim s hrvatskim jezičnim standardom, mogućim odstupanjima, s fonetikom hrvatskog jezika i izgovorom. Analizirano je nekoliko već odigranih javnih nastupa voditelja na kulturnim manifestacijama. Na koncu, svaki polaznik je mogao steći dojam

o vlastitom glasu i izgovoru te je, uz kratku dijagnozu, dobio savjete na što usmjeriti pozornost i kojim vježbama može poboljšati vlastite govorne sposobnosti. Sada im predstoji samostalni rad na razvijanju sposobnosti, vježbe po smjernicama dobivenim od voditelja, kako bi bili što pripravniji za drugi dio seminaru koji će biti održan na proljeće.

Iz HKUD „Vladimir Nazor“ Sombor polaznici su Bojana Jozić, Cecilija Peka-nović, Valentina Gromilović i Lidija Firanj.

Klara Šolaja Karas

HKUD „Vladimir Nazor“ gostovao je 19. rujna na 45. Vinkovačkim jesenima. Nažalost, ove je godine zbog kiše izostala kruna Vinkovačkih jeseni i brand Vinkovaca, svečana povorka tri-četiri tisuće sudionika iz 80 udruga i društava. Domaćini su nam bila dva društva iz Retkovaca: KUD „Sloga“ i Kazalište „Mika Živković“. Toplo i prijateljsko ugošćavanje, upoznavanje i ugodno druženje potrajalo je do kasno popodne. U večernjem programu folklorna sekcija je sudjelovala s izvornom koreografijom Šime Beretića „Dolazak po mladu“. Nastup naših je od početka do kraja popraćen pljeskom oduševljene publike.

Klara Šolaja Karas

KLUB LJUBITELJA BILJAKA NA POKRAJINSKOJ IZLOŽBI

Pod pokroviteljstvom Pokrajinskog tajništva za rad, zapošljavanje i ravnopravnost, u Sportskoj dvorani Mostonga u Somboru, 15. listopada, priredena je izložba stvaralaštva žena sa sela. Sudjelovalo je 135 udruga žena iz 38 općina AP Vojvodine.

Članice našeg Kluba ljubitelja biljaka „Za sreću veću“ izložile su svoje radove na posebnom štandu. Tu su se mogli vidjeti radovi Marije Čuvarđić, Cecilije Miler, Sofije Vuković,

Alene Raić i voditeljice Kluba, Klare Šolaja Karas.

Alojzije Firanj

PROLJEĆA I JESENI ŠOKAČKE PJESNIČKE GRANE U BAČKOJ

U „Travničkom smilju“, 1929. godine, u svojoj sedamnaestoj godini, Ante Jakšić objavljuje svoje prve pjesme.

U zagrebačkoj „Mladosti“ objavljena mu je 1930. godine „Kišna pjesma“, a ulaskom u časopis „Luč“ priključuje se najmlađoj generaciji hrvatskih katoličkih pjesnika. Nakon godinu-dvije, objavljuje u „Bunjevačkom kolu“, „Subotičkoj Danici“ i „Subotičkim novinama“. Najstaknutijim pjesnikom šokačkih Hrvata u Bačkoj postaje kada je počeo objavljivati u „Klasju naših ravni“ koje je osnovano 1935. godine.

Nekako u isto vrijeme javljaju se i njegove prve zbirke pjesama.

Tijekom svog plodonosnog životnog vijeka objavljivao je i u dalmatinskim i bosanskim listovima. Nešto prije izbijanja Drugog svjetskog rata, pjesme mu objavljuju i zagrebački časopisi „Hrvatska smotra“ i „Hrvatska revija“.

U poeziju, pjesnik Ante Jakšić ulazi uoči Drugog svjetskog rata u generaciji pjesnika Ivana Gorana Kovačića, Stjepana Jakševca i drugih.

Kako se selio iz mjesta u mjesto, poticao je mlade na stvaralaštvo i stvaranje „Glasa mladih“ u Slavonskom Brodu, zatim lista *Polet* u Gospiću. Svojim pjesmama obogaćivao je „Vidike“, ušao je u Removu „Liriku“, „Rukoveti“, „Hrvatsku riječ“, „Danicu“, „Glasnik sv. Antuna“ i dr.

U pismu koje je Juraj Lončarević 1971. godine napisao Anti Jakšiću u povodu njegove 40. godišnjice pjesničkoga rada stoji: „Tako je nastalo desetak tvojih pjesničkih zbirki. Ostao si postojan i

onda kada više nitko od „službenih“ nije na Tebe mislio. U zaboravljenosti drugih, Ti si stvarao uporno i dalje... Godine su tako prolazile, pjesnikovo srce je i dalje pjevalo i pjevajući se sve više grčilo i jecalo, dok se nije posve prigušilo... Puninu života imaš!“.

Ante Jakšić je iza sebe ostavio sljedeća djela:

„Biserni derdan“, pjesme, Sombor, 1931.

„U dolini zaborava“, pjesme, Zagreb, 1936.

„Dida Tomlin jid“, Subotička Danica, 1936.

„Marija“, lirski roman, Zagreb, 1937.

„Zov proljeća i mladosti“, pjesme, Travnik, 1938.

„Šana se udaje“, roman, Subotičke novine (u nastavcima) 1939. i Zagreb 1943.

„Marin i Stana“, ep u stihu, Subotičke novine 1941. (u nastavcima).

„Pod teretom ljubavi“, roman, Osijek, 1944.

„Maturant“, roman, Osijek, 1955.

„Elegije“, pjesme, Subotica, 1955.

„Hod pod zvijezdama“, pjesme, Subotica, 1955.

„Osamljeni mostovi“, pjesme, Zagreb, 1965.

„Pjesme o sinu čovječjem“, pripovijesti, Zagreb, 1965.

„Povratak u djetinjstvo“, pripovijesti, Zagreb, 1968.

„Neugasivi plamenovi“, roman, Zagreb, 1968.

Pjesnika Antu Jakšića danas svrstavamo u red najplodonosnijih i najvećih šokačkih pjesnika, koji je ušao u povijest hrvatske književnosti pa zato neka i dalje „svitli neprolazna ljepota Jakšićeve poezije“.

Marija Šeremešić

U SOMBORU OTVORENA MEĐUNARODNA IZLOŽBA O ŠOKCIMA

U četvrtak uvečer, 30. rujna, u Gradskom muzeju Sombor u organizaciji Udruženja građana „Urbani Šokci“ Sombor i somborskog Muzeja otvorena je međunarodna izložba „Šokci i baština 2010.“, s ciljem prezentacije i očuvanja bogate šokačke baštine u naše suvremeno vrijeme.

Na ovoj osobitoj i zanimljivoj izložbi predstavljeno je preko stotinu različitih uporabnih i ukrasnih predmeta šokačke tradicijske

kulture s lijeve i desne strane Dunava i iz Mađarske, dragocjeni dokumentarij i stare fotografije, te oko 20 kompleta, prije svega svečanih ženskih i muških narodnih nošnja. Ekspozite za izložbu posudile su Udruge: HKPD „SS Kranjčević“ Bački Breg, KUDH „Bodrog“ Bački Monoštor, KPZH „Šokadija“ Sonta, HKUPD „Mostonga“ Bač, HKUPD „Matoš“ Plavna, te gosti izlagači: nastavnica Dušanka Dubajić iz Apatina, Hrvatska manjinska samouprava Santovo iz R. Mađarske, te iz R. Hrvatske KUD „Seljačka sloga“ iz baranjskog Gajića i „Vinkovački šokački rodovi“ iz Vinkovaca. U ime vinkovačkih „Rodova“, izložena je kompletna svečana ženska nošnja iz Retkovaca, iz posjeda Ljubice Kovačević, udane Benačić u Vinkovce, a kompletna svečana muška nošnja iz

ŠOKCI I BAŠTINA 2010.

posjeda je Željka Takšića iz vinkovačke Ervenice. Na vrlo zanimljiv stručni način izložbu je koncepcijski osmislila i postavila etnologinja somborskog Muzeja Ljubica Šurjan, uz svoje somborske kolege muzealce.

Otvorenju izložbe nazočili su brojni posjetitelji - prijatelji baštine, među njima brojni Vinkovčani, predstavnici „Vinkovačkih šokačkih rodova“, Gradskoga muzeja Vinkovci, predstavnici najmlađeg hrvatskog grada Otoka, te Silvio Jergović, voditelj Podružnice Hrvatske matice iseljenika u Vukovaru.

Uz brojne nazočne uvažene goste, na svečanosti otvorenja govorili su: Branimir Mašulović, direktor Gradskoga muzeja Sombor, Marija Šeremešić, predsjednica Udruženja građana „Urbani Šokci“ iz Sombora, koja je i osmislila cijeli projekt, te Ljerka Alajbeg, generalna konzulica Konzulata RH u Subotici. Čast da otvori izložbu imala je vinkovačka etnologinja mr. sc. Ljubica Gligorević, muzejska savjetnica Gradskoga muzeja Vinkovci. U kraćem stručnom obraćanju posjetiteljima izrazila je želju da ova izložba putuje i po drugim mjestima po svijetu predstavljajući bogatu šokačku baštinu i da jednoga dana bude priređena sveobuhvatna izložba o Šokcima u koju bi bile uključene preostale dvije zemlje gdje još žive Šokci, u bosanskoj Posavini i okolici Temišvara u mjestu Rekašu Rumunjskav, za koje se pretpostavlja da su doseljeni Hrvati Šokci upravo iz vinkovačkoga kraja i mjesta Babina Greda.

mr. Ljubica Gligorević

Pedeseta obljetnica župe sv. Križa u Somboru

Župljani župe sv. Križa u Somboru svečano su obilježili obljetnicu svoje župe 10. listopada 2010. godine. Misno slavlje predslavio je beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar u koncelebraciji s braćom karmelitanima o. Zlatkom Žuvelom i o. Zlatkom Pletikosićem, tavanakutskim župnikom Franjom Ivankovićem, sa stalnim monaškim dakonom Stipanom Periškićem i župnikom domaćinom, vlč. dr. Marinkom Stantićem.

ZLATNIH PEDESET GODINA CRKVE SV. KRIŽA

Pozdrav tebi naš hrame,
Božji Sveti!
Pozdrav tebi Crkvo
Uzvišenog sv. Križa!
Čestitamo ti rođendan
pedeseti!
Prvi svećenik ovdje
J. Temunović je bio.
Prvi pastir koji je
stado u tvoje okrilje sakupio.
Ljudi čija je blizina bila
itekako važna, ljudi iz
čijih je usana tekla
Živa riječ snažna.
J. Pekaović, Franjo!
I dalje, plovila je naša
lada uz tvoju pomoć
Kada je došao Novaković L.
Bože čuvaj nam crkvicu,
našeg župnika Marinka!
Njihova zadaća ni malo
nije bila laka.
Teški su boj bili.
Svećenici koji su s
nama kalež radosti i
tuge pili.
Pedeset godina blagovali
smo za ovim stolom.
Tisuće klasova u hostiji
bijeljoj.
Donosimo ti Isuse sve
naše brige i čežnje.
Udijeli blagoslov Crkvi
cijeljoj.
U perivoj našega srca
upleti vijenac svećarski.
Nemoj da u njega uđe zima.
Primi nas istino nad istinom
U zagrljaj svoj kao rasipnog sina.
Pet desetljeća znao si
za sve naše suze skrivene.
Hvala ti za sve uslišane
molitve s krunicom u ruci.
Na prijestolju tvome uznesene.
Marijo Majko Crkve
Zlatnom krunom okrunjena,
listopadom pozlaćena
pogledaj nas s visina
i pošalji svoga Sina.
Nek' na nebo sve miriše
pa nek' duša sa njim diše!
Dodi, dodi Duše Sveti!
Da slavimo zajedno
Rođendan pedeseti!
Blagoslovi sve godine nove,
i ispuni, Bože, sve naše neostvarene
SNOVE!

Marica Mikrut

U nadahnutoj propovijedi nadbiskup Hočevar je rekao: „Križ je znak univerzalne Božje ljubavi. Slaveći njega, slavimo tu veliku poruku, taj veliki Božji događaj. Zato pokušajmo, slaveći pedesetu godišnjicu ove župe, i mi u našim obiteljima imati križ na

časnom mjestu. Znamo da upravo križ spaja nebo i zemlju, istok i zapad, da Isus Krist razapet na križu obuhvaća sve. Samo tako je moguće, kao što kaže sadašnji papa Benedikt XVI., stvoriti pravo bratstvo na temelju križa Krista raspetog, a ne neke slijepe ideologije. Ako prihvatimo Krista za Spasitelja, među nama možemo probuditi mnoge inicijative povezanosti“, zaključio je nadbiskup Hočevar.

Nakon svete mise, za nazočne vjernike priređen je domjenak, kako priliči zlatnom jubileju. Vjernici su ga sami priredili s puno umijeća i ljubavi. Ugledni uzvanici otišli su na svečani ručak u restoran „Viena“.

U večernjim satima u crkvi je priređena svečana akademija na kojoj su sudjelovali mladi recitatori, članovi Pastoralnoga vijeća, župnik i pjevačka skupina „Viškovčanke“ iz Viškovaca kraj Đakova, koje su svojim skladnim pjevanjem uz domaći župni zbor uljepšale i svečano misno slavlje.

U ovom broju objavljujemo i dva priloga s proslave: Povijest župe i pjesmu „Zlatnih pedeset godina crkve sv. Križa“.

Alojzije Firanj

Povijest župe sv. Križa u Somboru

Župna crkva je izgrađena 1924., kao nova gradska kalvarijska kapela na Velikom katoličkom groblju. Na istome mjestu je i ranije stajala mala kapela s Kalvarijom, koju je pojeo zub vremena, a izgrađena je nova, veća, kao petobrodna kapela. Ispod ovog zdanja su kripte. Nova kapela izgrađena je s ravnim krovom, na komu se nalazila 12. postaja križnog puta, koju su sačuvala tri križa s kipovima Majke Božje, Marije Magdalene i sv. Ivana, apostola. Zbog težine ovih kipova krov je popuštao, pa se ova postaja prinudno morala izmjestiti na plato ispred kapele. Tada je kapela dobila bakarni krov. Budući da je i plato počeo popuštati, a time i kripte ispod kapele počele prokišnjavati, 12. postaja križnoga puta našla je novu lokaciju, ispred samog zdanja.

Gradske vlasti su 1960. godine kalvarijsku kapelu htjele oduzeti za mrtvačnicu. Kako bi se to spriječilo, tadašnji župnik župe Presvetog Trojstva u Somboru, vlč. Ivan Juriga, predložio je ondašnjem biskupu u Subotici mons. Matiji Zvekanoviću da se ova kapela imenuje župnom crkvom, te zapadni dio grada osamostali kao župa sv. Križa. Prijedlog se Ordinariju svidio, pa je te godine, sada točno prije 500. godina, osnovana ova župa. Svake su se nedjelje i 17 sati održavale svete mise, koje je predvodio njen upravitelj vlč. Juriga. Formirano je prvo Pastoralno vijeće, ali zbog manjka prostorija sve su se sjednice održavale u prostorijama župe Presvetoga Trojstva. Tek 10 godina nakon osnutka župe, vlč. Juriga pokreće izgradnju župne kuće na križanju ulica Matije Gupca s ulicom Georgi Dimitrova. Izgradnju su pripomogli sami župljani. Po završetku izgradnje imenovan je prvi župnik ove župe. Bio je to vlč. Josip Temunović. Njegov angažman na župi bio je odgovoran i ozbiljan. Okupio je župljane, formirao život župe, uveo sv. mise radnim danom, a nedjeljom je uveo i sv. misu prije podne u 9 sati. Nakon nekoliko godina isti župnik dovodi časne sestre u župu. Bile su to sestre „Kćeri milosrđa“: s. Trpimira Temunović, župnikova sestra, s. Vladisava Terzić i s. Ignacija Skenderović. S obzirom na to da su postaje križnoga puta iz 1924. godine, koje su bile kao nadgrobni spomenici, već bile dotrajale, sagrađene su nove. Obnovljeni su i zvonici. Svim ovim aktivnostima, župa je dobila dušu.

Vlč. Temunović je obnašao službu župnika sve do 1986. godine. Za novoga župnika imenovan je domaći sin, vlč. Josip Pekaović, koji je ostao na ovoj službi samo četiri godine. Po njegovu odlasku sa župe su, na žalost župljana, otišle i časne sestre. Novim je župnikom imenovan vlč. Franjo Ivanković. Njegov osmogodišnji rad na župi bio je nastavak aktivnosti njegovih prethodnika. Odlaskom tavanakutskog župnika u mirovinu, naš tadašnji župnik imenovan je njihovim, pa ga je na službi u našoj župi naslijedio vlč. Lazar Novaković. Od te 1998. godine, pa sve do samoinicijativnoga zahtjeva 2006. godine, da ga se premjesti u Đurđin, vlč. Lazar je vršio službu župnika naše župe. Sadašnji župnik naše župe je vlč. dr. Marinko Stantić.

U proteklih 50 godina župe rodilo se i jedno duhovno zvanje. Riječ je o. Zlatku Pletikosiću, koji svoj svećenički poziv ostvaruje u službi otaca karmelićana.

Kroz ovih 50 godina župe svaki župnik, kao i sve časne sestre koje su djelovale na našoj župi, nastojali su doprinijeti aktivnosti župe. Zahvalni smo Gospodinu za sve milosti koje nam je podario kroz ovih jubilaranih 50 godina. Neka i dalje raspeti naš Otkupitelj svojim blagoslovom prati život naše župne zajednice.

Govor načelnice Pastoralnoga vijeća, *Ane Skenderović*, na proslavi 50. obljetnice župe

Obilježen Dan rođenja bana Josipa Jelačića

Petrovaradin, Novi Sad - Obilježavanje 16. listopada Dana rođenja bana Josipa Jelačića, otpočelo je misom u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu. U istoj je crkvi, toga dana 1801. godine, kršten maleni Josip. Na svečanoj akademiji koja je održana u Domu sindikata u Novom Sadu, o značaju ovoga jednoga od četiri službena blagdana hrvatske zajednice u Republici Srbiji, govorio je dr. Slaven Bačić, predsjednik HNV-a. O velikanu hrvatske povijesti banu Josipu Jelačiću, njegovu životopisu i značaju, govorio je mr. Dominik Deman. Svečanost su svojim izvedbama uzveličali predstavnici Hrvatske kulturne udruge „Lajčo Budanović“ iz Male Bosne, „Ljutovo“ iz Ljutova, „Tomislav“ iz Golubinaca te domaćini, „Jelačić“ iz Petrovaradina.

Zoran Čota

Hrvatsko nacionalno vijeće

Subotica - Prva redovita sjednica novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je 10. rujna 2010. godine u novim prostorijama HNV-a u Subotici u Preradovićevoj ulici 13. Od ukupno 29 vijećnika sjednici je nazočilo 25 vijećnika, a na dnevnom redu bilo je ukupno 11 točaka. Jednoglasno je usvojen novi Statut HNV-a kao i Poslovnik o radu. Usvojen je i Prijedlog odluke o utvrđivanju simbola HNV-a koji je izradio mr. doc. Darko Vuković s Akademije umjetnosti u Novom Sadu. Usvojen je i Prijedlog odluke da jedan od četiriju blagdana hrvatske zajednice u Srbiji, dan rođenja Ivana Antunovića (19. lipnja) bude zamijenjen danom 15. kolovoza, danom kada je 1869. godine Ivan Antunović izdao Proglas kojim je pozvao na pretplatu novina koje je izdavao. Usvojen je i Prijedlog odluke da sva četiri blagdana hrvatske zajednice u Srbiji za uposlenike HNV budu radna, a ne neradna kao do sada. Usvojeno je i Izvješće o stanju imovine i potraživanjima koje je podnio Pajo Đurašević obuhvaća pregled poslovanja od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine, prilikom primopredaje dokumentacije i imovine između starog i novog vodstva HNV-a. Usvojeno je i Izvješće o utrošku sredstava za razdoblje od 1. siječnja do 30.

lipnja 2010. godine. Na sjednici su razmatrane i aktualne teme obrazovanja na hrvatskom jeziku kao i informiranja.

Hrtkovci - Druga redovita sjednica HNV-a održana je 8. listopada 2010. godine u župnom domu u Hrtkovcima, simbolu stradanja srijemskih Hrvata kao i institucionalnoj potpori da se Hrvati Srijema još snažnije priključe radu HNV-a. Usvojena je Odluka o otvorenju područnog ureda HNV-a u Srijemskoj Mitrovici. Donesena je Odluka o kompletiranju Izvršnog odbora HNV-a, za dopredsjednika je imenovan Petar Balažević i član Ivan Stipić. Usvojena je Odluka o imenovanju članova sedam odbora, a preostali odbori bit će formirani naknadno. Na mjesto člana Upravnog odbora NIU „Hrvatska riječ“ imenovan je Bruno Anušić. Usvojene su odluke o zaradama dužnosnika i uposlenika, Pravilnik o naknadama putnih i drugih troškova i Pravilnik o naknadama za rad u tijelima Vijeća. Vijećnici su usvojili Proračun HNV-a za 2010. godinu koji je sačinjen na temelju okolnosti nakon izbora novoga saziva Vijeća i okolnosti da stari saziv nije ni razmatrao ni donosio proračun za 2010. godinu.

Zoran Čota

Proštenje u Nenadiću

Na sam dan spomendana Imena Marijina, kojemu je posvećena kapela u Nenadiću, 12. listopada održano je proštenje. Slavlje je počelo svetom misom koju je predslavio domaći župnik Josip Pekanović. Po običaju, poslije mise ispred „Agacije“ se zavrtilo ringišpil i zavrtila je glazba. Bila je to prilika da se djeci kupi suvenir, igračka ili slatkiš. Slavlje se preselilo na naše salaše, gdje su mnogi domaćini sa svojim gostima, uz obilnu trpezu, proveli nezaboravni dan. Veliki broj Nenadićana, članova našeg Kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“, prekinuli su druženje s gostima i otputovali na smotru folklora u Vrbas. Nakon završene smotre i povratka, mladi članovi su nastavili druženje u „Agaciji“ uz smijeh i glazbu do kasno u noć.

Valentina Gromilović

POLITIČKE I DRUŠTVENE OKOLNOSTI U VRIJEME OSNUTKA I POČETKA DJELOVANJA HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA MIROLJUB U SOMBORU

Prvo društvo somborskih Hrvata osnovano nakon Prvoga svjetskog rata bilo je *Bunjevačko kolo* (1921.) koje je do tada okupljalo sve somborske Bunjevce i druge Hrvate, bilo doseljene iz bližih šokačkih sela ili udaljenijih hrvatskih krajeva poput Dalmacije. Tijekom djelovanja Društva dolazilo je do neslaganja i sukoba zbog suprotstavljenih pogleda na nacionalna, politička, socijalna i druga pitanja koja su opterećivala i cjelokupnu tadašnju državu. Nekolicina utjecajnih članova, bogatijih zemljo posjednika, nije zauzimala dovoljno jasno stanovište oko nacionalne pripadnosti Bunjevaca, a u samom društvu obnašali su najvažnije funkcije. Hrvatski orijentirani članovi *Bunjevačkog kola*, poneseni Radićevim idejama hrvatskog seljačkog pokreta, od 1923. postupno su se udaljavali od onog dijela članstava koje se nazivalo samo Bunjevci. Nije bilo u pitanju samo deklariranje narodnosne pripadnosti, već politička orijentacija Bunjevaca koji su se vezivali uz vladajuće stranke osiguravajući tako svoj materijalni položaj, nasuprot deklariranim Hrvatima koji su bili sitniji zemljo posjednici, pristajali uz HSS i aktivno sudjelovali u njegovu radu. Dodatni

poticaj somborskim Hrvatima davao je Stjepan Radić sa bliskim mu suradnicima koji su osobno posjećivali Sombor i njegovu okolicu, najčešće u tajnosti zbog progona vlasti. Jasna poruka, koja je imala širok odjek u javnosti, upućena je na javnoj skupštini u Somboru 24. V. 1926. na Trgu Presvetog Trojstva kada je pročitana deklaracija o sjedinjenju *Bunjevačko šokačke stranke* i Radićeva HSS-a. Vodstvo *Bunjevačko šokačke stranke* izjavilo je da su „Bunjevci i Šokeci Hrvati i da Hrvatima žele ostati“ što je izazvalo burne reakcije od mjesnih listova, preko državnih pa do žustrih rasprava u Narodnoj skupštini u Beogradu. Moramo napomenuti da je još 1882. godine somborski list *Bunjevac* Bunjevce izričkom imenovao Hrvatima. Rasprave oko nacionalnog imena i pripadnosti Bunjevaca tako su s vremena na vrijeme opterećivale hrvatsko-srpske odnose u tadašnjoj državi, a podjednako snažne turbulencije izazivale su i u *Bunjevačkom kolu*. Stoga je cijelo razdoblje djelovanja *Bunjevačkog kola* bilo obilježeno podvojenosti članstva, odnosno postojanja dviju struja „hrvatske“ i „bunjevačke“ često pod političkim utjecajem. Ipak, na individualnoj razini članstvo je normalno djelovalo u organiziranju tradicionalnih bunjevačkih manifestacija, a pomagalo je i djelovanje drugih hrvatskih društava poput somborskog ogranka *Hrvatskog radiše*.

Medusobna neslaganja u Društvu kulminirala su na redovitim izborima za 1935. godinu. Hrvati okupljeni oko Antuna Matarića istupiti će iz *Bunjevačkog kola* i u početku će djelovati u domu sv. Cecilije, gdje je bilo sjedište *Križarskog bratstva*. Rad u prostorima *Križarskog bratstva* omogućio im je somborski župnik Antun

Skenderović. Djelovanje budućeg članstva hrvatskog društva se tako tijekom 1935. i 1936. godine moglo pratiti kroz aktivnosti somborskih križara. Hrvatskoj javnosti predstavili su se gostovanjem u Osijeku, potom i Zagrebu na proslavi *Križarskog dana* 18. X. 1936. gdje su svojim bunjevačkim nošnjama, plesovima, igrokazima, govorima i uopće cijelim nastupom izazvali veliki interes javnosti. Somborske križare tom prilikom primili su vodeći hrvatski političari Vladko Maček te Ivan Pernar koji je često pohodio manifestacije Somboraca. Ubrzo je, u studenom iste godine, osnovano i *Križarsko sestrinstvo* s predsjednikom Klarom Vlašići potpredsjednicom Marijom Bogdan. Broj članova u križarskim organizacijama je neprestano rastao, ali nije zadovoljavao u potpunosti sve kulturne potrebe članstva. Organizacijsko izdvajanje u posebno, samostalno društvo, bilo je opravdano velikim brojem članova i njihovim potrebama za neovisni politički, nacionalni i kulturni život. Novo društvo pod imenom Hrvatsko kulturno društvo *Miroljub* osnovano je 6. XII. 1936. Dobilo je ime prema nadimku pjesnika i svećenika Ante Evetovića. Za predsjednika je izabran Antun Matarić Tuna, a za tajnika liječnik Ladislav Vlašić. Nakon akcije prikupljanja priloga i pomoći drugih hrvatskih društava, da se kupe prostori u kojem će djelovati HKD *Miroljub*, u Somboru je 1937. svečano otvoren *Hrvatski dom*. Važnost osnutka Društva i *Hrvatskog doma* bila je prijetnja potreba jer je Sombor u to vrijeme predstavljao drugo važno središte bačkih Hrvata, okupljajući okolna bunjevačka i šokačka sela te salaška naselja. Zbog svog položaja između Subotice i dva baranjska kotara, Batine i Darde, predstavljao je značajno mjesto u hrvatskom nacionalnom i kulturnom djelovanju u Bačkoj i Baranji. Posebni doprinos Društvo je dalo u promicanju kulturnog naslijeđa bunjevačkih Hrvata, gostujući u bližim gradovima Bačke i Hrvatske. Pjevački zbor Društva bio je začlanjen u *Hrvatski pjevački savez* u kojem će s HPD *Nevenom* iz Subotice osnovati zasebnu pjevačku župu *Subotica*, a pomoći će i u osnutku HSPD *Šokac* iz Bačkog Monoštora. HKD *Miroljub* privući će veliki dio nekadašnjih članova *Bunjevačkog kola* upravo otvorenim priznavanjem hrvatsva Bunjevaca. Društvo je pred Drugi svjetski rat s pristalicama HSS-a imalo do 1.200 članova od kojih su 85% bili poljodjelci, dok su ostali članovi bili trgovci, obrtnici i činovnici. Društvo je organiziralo *Veliko hrvatsko bunjevačko prelo* koje su posjećivali brojni gosti iz bližih sela, Subotice i nekih hrvatskih gradova. Kao izaslanici Vladka Mačka dolazili su Ivan Pernar (1937. i 1940.), August Košutić (1938.), Žiga Scholl i Mara Matošec (1939.), Josip Torbar (1940.) i Stjepan Hefer (1941.) pa je tisak ovoj manifestaciji, nerijetko pored kulturne, davao i političku konotaciju. Društvo je omogućilo djelovanje i drugim hrvatskim društvima u svom domu poput *Gospodarske sloge*, spomenutog *Hrvatskog radiše*, a postoji i jedan podatak da je djelovao i ogranak *Seljačke sloge* za somborska salaška naselja. Iako je političko djelovanje u Društvu i njegovu domu bilo zabranjeno to je bilo teško izbjeći u predratnim godinama. Tako su se u *Hrvatskom domu* sastajali mjesni članovi HSS-a s predstavnicima tada osnovane (1939.). Banovine Hrvatske gdje su iznosili svoje zahtjeve za poboljšanjem položaja Hrvata u Somboru i okolici te njihova uključivanja u upravljanje gradom.

Uspjehe koje je Društvo ostvarilo u organiziranju somborskih Hrvata omeo je rat. Rad mu je zabranjivan u više navrata, a 1944. u cijelosti je raspušteno, no ubrzo mu je obnovljeno djelovanje. Društvo tako pod različitim imenima uspješno djeluje niz godina i predstavlja jedno od najstarijih hrvatskih društava u Vojvodini koja u kontinuitetu svjedoče o nazočnosti, kulturnom i društvenom stvaralaštvu Hrvata na ovim područjima.

Mario Bara

BUDIMO MIROLJUPCI I MIRONOSCI

Mirne duše možemo reći da je Božić središnja svetkovina ili imendan „MIROLJUBA“, a tako i njegovih čitatelja. Svetkovina je to svih onih koji ljube mir i za njim idu. Božić i božićna liturgija odišu i odjekuju mirom. Središnjica mu je „Knez mira“, a oko njega smo mi glasonoše radosti koji navješćuju mir.

Ne preostaje drugo već MIROLJUBU čestitati imendan. Čestitati pak znači uzeti čast, uzeti učešća, sudjelovati u slavlju. Svakako u slavlju mira. Biti nam je pričesnicima slavlja mira. Postati glasonoša radosti koji navješćuje mir. Među Hrvatima se u nekim krajevima čestitajući Božić govori „mirobožiti“, ili upitno: „Jeste li se mirobožili?“. Jeste li si podarili božićni mir?

Naš MIROLJUB obasjan svjetlom Božića treba odsijevati sjajem mira. Treba biti odsjaj Ljubavi Božje koja nam je zasjala u betlehemskom djetetu. Bog nam je htio pokazati da ljubav na svijet pada kao sitno sjeme. U brazdi zemlje klije i niče nad zemlju. Onda raste. Kad dozre, žanju ga i imaju kruh. Sjeme Božje Riječi osjenjenjem Duha Svetoga palo je u utrobu Bezgrješne, klijala je rodilo se u svijet. Tu je raslo do žetve. Požnjeveno je na Kalvariji. Stavljeno je u mlin groba. Razvalilo je mlinski kamen i uzašlo k Ocu, a s nama je ostalo u kruhu života. Kroz sav taj zemaljski hod Isus je bio „Knez mira“. Koračao je uspravno. Koračao je zemljom a srcem je bio uz Oca. Nikoga nije ugrozio, nikoga ubio da bi sebe spasio. Svima je bio MIR ILJUBAV. MIROLJUBAC.

Osobitost Božića u svim našim obiteljima je kruh. Božićni kruh. Posebno ukrašen. Ponekad i tako da više služi za gledanje nego za hranu. Jelo. A on bi baš trebao biti za jelo. Ne za izložbu i gledanje. I to kruh koji se lomi i dijeli. Slika onoga na oltaru. Prije blagovanja na oltaru, sudionici slavlja međusobno si dijele mir. Onaj mir koji su primili od Isusa. U tom miru smije se samo pružiti ruka, uzeti i jesti. Tako i obitelj prije slavlja blagovanja božićnoga kruha treba se „mirobožiti“,

ući u ozračje Kristova mira i blagovati taj nesvakidašnji, ukrašeni, zaslađeni, jednom riječju „BOŽIĆNI KRUH“. Kruh mira. Kruh ljubavi. Kruh Miroljub.

Dragi MIROLJUPCI! U slavlje Božića ne možemo ući bez pripreve. Tijekom pripreve imamo i određene znakove. Jedan od znakova je i sjetva pšenice. Bilo uz blagdan sv. Barbare ili sv. Lucije. Kako tko i kako gdje. Pšenica će zazeleniti naš stol božićnih dana. Svagdanom motrimo bubrenje i klijanje zrnaca i razmišljamo o božićnom kruhu koji će biti drugi znak na našem stolu. Uzmimo samo ta dva znaka. Motrimo pšenicu u klijanju, rastu i zelenilu. Od nje se spravljaju kruh. Pšenica nas podsjeća na rast Božjega sjemena, Riječi, u našoj duši. Na početku Došašća otvoriti nam se sijaču, Isusu, najboljim što u sebi imamo. To su Ljubav i Mir. Na to plodno tlo treba pasti njegova riječ. Nošena, ta Božja Riječ mirom i ljubavlju, postat će kruh. Kruh MIROLJUB. Hranjen tim kruhom čovjek će čovjeku postati dobar kao kruh.

Dragi MIROLJUPCI, čitatelji ovoga lista, promatrajući rast pšenice u vašim domovima, motrite i pomake Božjega sjemena, Riječi Božje u vašim dušama i usmjerite svoje noge na put mira i ljubavi. Taj će put biti praćen pjesmom života, pjesmom novom. Kao što božićni kruh nije za gledanje već za dijeljenje u ljubavi i miru, tako i božićna pjesma nije za slušanje već za pjevanje i kliktanje od radosti koja izvire iz srdaca ispunjenih mirom i ljubavlju.

Dobri i dragi ljudi, u ljubavi i miru uputimo se ovog Došašća i Božića jedini k drugima. Samo kao MIROLJUPCI moći ćemo u špiljama naših duša prepoznati djetušce s Josipom i Marijom, i omogućiti mu da živi danas. S nama i među nama. Bit će on nama Knez mira a mi njegove glasonoše koje navješćuju LJUBAV I MIR.

Svima Vam Bog dao zdravlje i puno dobre volje!

br. Vjenceslav Mihetec, karmelićanin

MISLI O DJECI

- Uči dijete da u svojoj kući kašu jede.
- Bolje je i sina rasplakati nego poslije zbog njega sam plakati.
- Padanjem i ustajanjem djeca se uče hodati.
- Djeca najbolje uče od djece.
- Mlado se drvo savija.
- Djeca su ono što se od njih načini.
- Dijete mnogo milovano, nikad dobro odgojeno.
- Lakše bismo odgajali djecu kad bi ona imala samo uši, a ne i oči.
- Samo djeca koja ne slušaju mogu postati bolja od svojih roditelja.
- Tucite svoju djecu čim primijetite da počinju sličiti na vas.

Alojzije Firanj

O DJECI

„Uči dijete da u svojoj kući kašu jede“. Ovu misao su izrekli mudri ljudi, koji su uočili koliko je značajno imati svoju kuću i obitelj u kojoj dijete odrasta, u svojoj najranijoj dobi kada se i oblikuje karakter djeteta. Roditelji mogu utjecati da dijete bude uspješan čovjek, a mogu ga gurnuti na stranputicu života.

Ovu misao možemo gledati dvojako, kao tjelesnu i kao duhovnu hranu. Tjelesna hrana nam je potrebna za održavanje života. To ujedno znači da nam treba dom gdje ćemo jesti i o kojem ćemo brinuti da nam bude što udobniji i prijatniji za boravak, da imamo obitelj s kojom ćemo ga dijeliti i živjeti u

tom prostoru. On za nas treba biti najprijatnije mjesto na svijetu. Zato djecu od malih nogu treba učiti da cijene svoj dom.

Duhovna hrana čovjeku je potrebna kao i tjelesna. Naročito djeci jer se u najmlađim godinama formira karakter koji je pratitelj čovjekov kroz cijeli život. Djeca se poučavaju riječima a još više primjerom od svojih roditelja. Oni se trebaju truditi prenijeti im ono što najbolje znaju i ono što je najbolje za njih.

Zato je za djecu važno da u ranoj mladosti u svojoj kući „kašu jedu“, a ne da ih odgaja ulica.

Alojzije Firanj

Otvaramo novu stranicu tj. rubriku u *Miroljubu*, koja će se baviti ruralnom proizvodnjom, ponudama i načinom života. Ovaj način proizvodnje i života najbliži je našim čitateljima, a on je u ovim svjetskim globalnim promjenama dobio značajno mjesto kao važan čimbenik u ekonomiji regija.

Naša želja je prepoznati svoju šansu i iskoristiti ju za boljitak naših obitelji. To je, koliko možemo u ovom trenutku prepoznati, najbolja šansa za nas, nastanjenih ovdje u okolici Sombora i Gornjega Podunavlja.

Povjesničari kažu da globalizacija nije nešto neviđeno. Da su u povijesti čovječanstva napredne civilizacije mislile da su njihove zajednice i carstva centar svijeta i da je sve ostalo na svijetu manje važno, no, vrijeme je sve odnijelo sa sobom. I globalizacija koja nas je zapljusnula svojim promjenama i neizvjesnostima, zahtijeva od nas da se snademo i samostalno nađemo odgovor na pitanje što je za nas najbolje. U ovom otuđenom društvu teško je očekivati pomoć drugih.

U poljoprivredi je sve manje ljudi, prave se veliki kompleksi zemlje koje rade moćni strojevi, a njima rukuje mali broj ljudi. Industrija radi ogromne serije a u njima je malo radnika. Gazde žele što manje radne snage, a od zaposlenog se traži maksimum.

Ruralnim područjem se stoljećima smatralo ono što je izvan gradskih zidina. Postojala je velika razlika između ruralnog i urbanog. Od prije nekoga vremena, zahvaljujući poljoprivrednoj politici Europske unije, ruralno nije više samo prostor namijenjen poljoprivredi, već je namijenjen i drugim djelatnostima. Po novim pogledima, ruralno u društvu ima trostruku ulogu: ekonomsku, ekološku i društvenu. U ruralnim područjima međusobni odnos ljudi je prisniji nego u gradovima. Stanovnici tih područja imaju više osjećaja za očuvanje običaja i tradicije. U tomu je njihov društveni značaj. Oni čuvaju kulturu naroda kojemu pripadaju.

Poznato je da su Bunjevci i Šokci vezani za zemlju i prirodu. Danas, u XXI. stoljeću, ove vrijednosti i krjeposti naših predaka ponovno su aktualne. Trudimo se održati ih i dobro iskoristiti. Dugogodišnju vjernost zemlji, šumi i vodi, trebamo dobro iskoristiti i naplatiti da ne budemo samo promatrači suvremenih događaja.

Alojzije Firanj

Posjet Milici i Petru Plavšinu

Obitelj Plavšin živi u Bačkom Monoštoru. Proizvođači su začinske paprike, imaju dva mlina i dvije sušare. Htjeli smo se malo upoznati i saznati kako je danas raditi u toj proizvodnji te kako se snaći u današnjim uvjetima.

Ljubazna domaćica primila me je u obiteljskoj prodavaonici mješovite robe koju imaju u svojoj kući. Odvela me do gospodina Petra Plavšina. Zatekli smo ga gdje priprema papriku za dozrijevanje u džaćićima koji su nam vjerojatno svima poznati, dosta uzani i dugi. Možemo ih vidjeti u mnogim

seoskim kućama kod domaćina koji žele imati vlastitu začinsku papriku. Kod našeg domaćina džakovi su bili obješeni ispod svih streha po šupama, možemo reći bilo ih je na sve strane. Pitanje koje sam mislio ostaviti za kraj prvo smo razmotrili.

Kako je danas raditi ovaj posao?

Naš domaćin Petar, vidno ogorčen, prisjeća se prošlih vremena kada je u selu postojala zadruga koja je otkupljivala sve što se proizvelo, držali su piliće i „na tavanu“. *Danas nam fali taj vid organizacije. Prepušteni smo sami sebi i nitko nam ne želi pomoći. Dozvole za neku legalnu prodaju su jako skupe i čovjeku ostaje jedino snaći se sam u svom poslu*, kaže naš sugovornik.

Obitelj Plavšin se s ovom proizvodnjom bavi oko 40 godina. Proizvodi slatku i ljutu papriku dobre kvalitete. Ima dva mlina, veći je proizveden 1901. godine. Neke dijelove koji su bili od drva zamijenili su rostfrajnim a ostalo je sve originalno. Imaju još jedan manji mlin, dizalice i ostali potrebni pribor za rad. U sklopu linije za preradu, Plavšin ima dvije sušare koje su čiste i

uredne, izrađene na veoma jednostavni način. U njima se paprika suši i sprema za mljevenje, za sušenje se koriste drva pa je to dodatni trošak u ovoj proizvodnji.

Petar ima 4,5 jutra zemlje, a na pola površine siju papriku. Sami proizvode i rade, počevši od proizvodnje sjemena pa do paprike kao začina. Jedino u berbi ili koptanju pojačaju radnu snagu po potrebi. Važno je zaokružiti proces od proizvodnje pa do prerade i same prodaje. Na taj način ekonomski efekt je bolji, no, to zahtijeva puno rada i stručnosti. Nesumnjivo, to ovaj vrijedni čovjek ima. Na svojem gospodarstvu proizvede oko 1600 kilograma mljevene paprike, a prodaje je trenutno po cijeni od 700 dinara. Kad se odbiju troškovi, to je još vrlo lijep prihod. Prodaja je posebna priča, jer naši domaćini prodaju papriku u selu, u Somboru, mesarima u R. Hrvatskoj i ostalim kupcima koje su upoznali tijekom svojega više desetljetnoga rada.

Ova proizvodnja je prilično profitabilna ali još nije dovoljna za život jedne obitelji. Vođenje trgovine je drugi posao kojim se ovi vrijedni ljudi bave. Uz ova dva posla, obitelj može pristojno živjeti. Nekada su oboje imali svoja zaposlenja u tvrtkama, a ostavši bez posla potpuno su se posvetili proizvodnji paprike i na taj način riješili svoj problem. Imaju i trećeg člana, sina koji je ekonomski inženjer. Zaposlen je i ima svoje prihode.

Upoznali smo se u kratkim crtama kako je obitelj Plavšin našla sebi zaposlenje i kako ostvaruje solidni prihod. Ima oko nas dosta sličnih mogućnosti, samo ih trebamo prepoznati i iskoristiti. Vrijeme traži od nas kreativnost, da se snalazimo i budemo samostalni u što većoj mjeri.

Alojzije Firanj

ZNAMENITI BUNJEVAČKI FIZIČAR

Gaja Alaga je jedan od najznamenitijih hrvatskih znanstvenika prirodoslovaca, a svakako najveći fizičar među Bunjevcima. O njemu je već pisano u *Miroljubu* (Antun Vujević, u broju 1 iz godine 1999.), ali će se tog članka malo tko sjećati. Smatram da život, rad, a naročito lemeški korijeni ovog našeg velikana, zaslužuju biti ponovno predstavljeni čitateljima *Miroljuba*.

Doprinos Gaje Alage nuklearnoj fizici

O tomu zbog čega je Gaja Alaga značajan za fiziku, sasvim kratko. Da se podsjetimo: svi materijalni objekti u svijetu koji nas okružuje sastoje se od atoma. Već dulje od jednoga stoljeća poznato je da su atomi složeni sustavi i da se sastoje od elektrona i atomske jezgre. Atomska jezgra se nalazi u središtu atoma i zaprema iznimno njegov mali dio.

Akademik prof. dr. Gaja Alaga

Atomska jezgra se sastoji od još sitnijih djelića protona i neutrona. Sve je to bilo poznato još u tridesetim godinama 20. stoljeća (dakle u vrijeme kada je Alaga bio učenik i student). Međutim, nitko nije znao što protoni i neutroni "rade" u atomskoj jezgri, i kako svojstva atomske jezgre ovise o njihovoj broju, rasporedu i međusobnom djelovanju. Taj problem je postao iznimno aktualan kada su na koncu Drugog svjetskog rata napravljene i upotrijebljene prve atomske bombe. Otprilike u to vrijeme počinje i znanstvena djelatnost Gaje Alage.

U pedesetim godinama boravio je u Kopenhagenu, radeći kod Nielsa Bohra (1885.-1962., Nobelova nagrada za fiziku za 1922. godinu), jednog od najvećih fizičara toga vremena. Tamo su Aage Bohr (1922-2009., sin Nielsa Bohra), Ben Mottelson (1926-), Alaga i drugi razradili teoriju atomske jezgre koja, među ostalim, predviđa da jezgra nema uvijek oblik lopte. Za ova istraživanja Aage Bohr i Mottelson dobili su 1975. godine Nobelovu nagradu za fiziku. Godine 1955. Alaga je otkrio zakonitosti prema kojima se atomske jezgre mijenjaju u takozvanom beta-raspadu i gama-prijelazima. Ona se od tada u znanstvenoj literaturi nazivaju **Alagina pravila** i našla su veliku primjenu u nuklearnoj fizici.

Alage lemeški plemići

Alage su Hrvati Bunjevci, koji od sredine 18. stoljeća žive u Lemešu.

Plemstvo je zbog svojih vojničkih zasluga dobio Petar Alaga godine 1722., a dodijelio mu ga je kralj Karlo VI. U povelji koju je Petar Alaga primio u Požunu (današnja Bratislava) piše da se ona

dodjeljuje katoličkoj obitelji dalmatinskega podrijetla.

Članovi obitelji Alaga godine 1687. žive u Kačmaru, 1716. u Somboru, a 1722. u Subotici. Petar Alaga godine 1728. drži pod arendom pustaru Aljmaš, za koju plaća najamninu. Obitelj godine 1748. naseljava današnji Lemeš, a među lemeškim plemićima su 1751. upisana dvojica Alaga: Pavao i Ivan. Godine 1771. obitelj Alaga

Rodna kuća Gaje Alage u Lemešu, u Velikom bunjevačkom sokaku (danas: ulica Vladimira Nazora)

brojala je 17 članova. Godine 1803. Alage dobivaju posjede u Lemešu.

Ako netko slučajno ne zna: danas se Lemeš službeno naziva Svetozar Miletić.

Tijekom vremena obitelj Alaga se dijelila. Da bi se razne njihove grane razlikovale, svaka je (u Lemešu) dobila po jedan nadimak. Gaja Alaga potječe od grane koja ima nadimak *Trušini*.

Gaja Alaga - životopis

Gaja Alaga je rođen u Lemešu 3. srpnja 1924. godine. Umro je u Zagrebu 7. rujna 1988. Pokopan je u Lemešu. Otac mu je bio Martin Alaga (1890.-1974.), a majka Stana Alaga rođena Vujević (1898.-1980.), oboje iz Lemeša.

Vrijedi zabilježiti da se Gajina rodna kuća nalazila u *Velikom bunjevačkom sokaku*. Kuća i danas postoji, jedino je to sada ulica Vladimira Nazora.

Osnovnu školu Gaja je pohađao u Lemešu, a gimnaziju u Somboru. Nakon maturiranja, godine 1943., odlazi u Budimpeštu gdje studira na Tehničkom fakultetu. Zbog rata je studij ubrzo morao prekinuti,

da bi ga nakon rata nastavio u Zagrebu, gdje je i diplomirao fiziku godine 1950.

Njegovim nastavnicima, a posebno njegovom izravnom rukovoditelju, profesoru Ivanu Supeku, bilo je očito da se radi o izvanredno nadarenom studentu. Zato ga je Supek odmah nakon diplomiranja poslao u Kopenhagen, da bi kod velikog Nielsa Bohra mogao naučiti najsuvremenije rezultate fizike. Koliko je

Gaja tamo bio uspješan već smo napisali.

Gaja Alaga je doktorirao u Zagrebu godine 1958. nakon povratka iz Kopenhagena. Slijedila je uspješna akademska karijera. Od 1958. je docent, od 1961. izvanredni i od 1966. redoviti profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta zagrebačkog sveučilišta. Od 1968. je redoviti član Jugoslavenske (sada: Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti. Imao je veliki broj istaknutih funkcija. Na

primjer, bio je dekan Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, predsjednik Znanstvenog vijeća Instituta "Ruđer Bošković", predsjednik Zajednice za fiziku Hrvatske. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja.

Kao svjetski poznati znanstvenik gostovao je na brojnim inozemnim sveučilištima i sudjelovao na nebrojenim znanstvenim skupovima. Alagin znanstveni rad u nuklearnoj fizici danas nastavljaju (u Hrvatskoj i drugdje) njegovi učenici kojih nije mali broj.

Gaja Alaga se ženio dva puta. Iz prvog braka ima sina Miroslava Alagu - Bogdanovića, koji je također fizičar i živi u Švicarskoj.

Na koncu treba zabilježiti da je Gaja Alaga redovito dolazio u Lemeš, gdje je uživao boraveći u roditeljskom domu (i spavajući u vlastitom krevetu).

Grobnica obitelji Alaga u Lemešu

Ivan GUTMAN

„BUBAŠVABA“ U SLAVONSKOM BRODU

Dvadeset i petoga kolovoza ove godine, osvanuo je divan dan. Temperatura je bila u skladu s mladošću mlade dramske sekcije HKUD „Vladimir Nazor“ koja je krenula put Slavanskog Broda na III. festival amaterskih kazališta. Jedini stariji bio je Lukač Zvonimir, kolega iz Starije dramske sekcije i dopredsjednik Društva.

Bio je to prvi izlazak mlade dramske sekcije izvan Sombora na neku drugu scenu, grad a i državu. Odlazak u Republiku Hrvatsku i nastup na III. festivalu amaterskih kazališta bila im je nagrada od Društva za i više nego uspješni nastup na prvom omladinskom susretu amaterskih društava koji je održan u Somboru, a na kojemu je Lea Jevtić dobila nagradu za najbolju glavnu žensku ulogu, a kompletni ansambl lijepo kritike od žirija i publike za svoju predstavu „Bubašvaba“ u kojoj je Lea sve, od glumice do scenografa, kostimografa i redatelja.

Doček u Slavonском Brodu bio je srdačan, ali i pun pozitivne energije koja se očitovala na licima svih sudionika. Gospodin Silvio Stilić i Igor Arašić, organizatori festivala, toplim riječima dobrodošlice pozdravili su goste i poželjeli im sreću na večernjem nastupu. Zahvalivši na tomu, mladi glumci su odmah na otvorenoj sceni probali neke scene iz „Bubašvabe“ da vide kako će to izgledati za publiku. Uvjerivši se da će sve biti u redu, krenuli su sa domaćinima u razgledavanje grada i njegove povijesne važnosti za ovaj dio R. Hrvatske. Uz pomoć vodiča obišli su staru tvrđavu i muzej, zgradu općine i druga znamenja, da bi zatim zahvalili domaćinu na svemu i krenuli na pripremu za nastup.

Veliki odaziv publike a i žiri, nisu uplašili izvođače predstave.

Naprotiv, dodatno su se stimulirali da još bolje nego kod kuće odrade cijelu predstavu. Osjetivši tu pozitivnu vibraciju glumaca i publike, žiri je najprije bio iznenađen, a zatim i obradovan, što se tako mlada skupina u dobi od 15 do 18 godina pojavila na festivalu.

Smijeh i pljesak bili su najbolja nagrada za izvođače, a po završetku publika je svojim glasovanjem ocijenila izvođače. Naša je Dramska sekcija od ukupno šest izvođača osvojila treće mjesto, a žiri je specijalnu nagradu dao mladoj Lei Jevtić za originalni tekst. Ovim su članovi mlade skupine opravdali svoj poziv na festival a i odužili se Društvu jer su ih ondje poslali.

Poslije predstave bila je večera uz koju se pjevalo i igralo do kasno u noć. Rastanak je teško pao i domaćinima i gostima, ali su se ipak rastali sa željom da se što prije vide u našem prelijepom Somboru.

Zvonimir Lukač

NASTUP FOLKLORA

NEUM ZA PAMĆENJE

Zahvaljujući Agnezi Šeremešić i njenom razgovoru sa čelnicima KUD „Humski glas“ iz Neuma, uspostavljena je suradnja između naša dva društva. Tako nam se pružila prilika da naša Folklorna sekcija 21. kolovoza bude gost na trećoj večeri Hrvatskog folklor - Neum u Neumu.

Zbog velike udaljenosti našega grada, domaćin nam je osigurao prenoćište u hotelu „Neum“. Iz Sombora smo krenuli 20.

kolovoza autobusom za Neum, s namjerom da se prije nastupa okupamo u Jadranskom moru. U Neum smo stigli u prijepodnevnim satima, a pred hotelom „Neum“ dočekala nas je povećana skupina domaćina na čelu s gospodinom KUD-a „Humski glas“, Zlatkom Glavinićem. Susret je bio tako spontan da se činilo kako se poznamo već dugi niz godina.

Predsjednik KUD-a Glavinić, poželio nam je da se osjećamo kao kod kuće i poručio da nam oni kao domaćini stoje na raspolaganju dokle god smo njihovi gosti. U njegove smo se riječi uvjerali jer su na svakom koraku bili pored nas.

Poslije smještaja i kratkoga odmora u hotelu, otišli smo na kupanje. More čisto i bistro bilo je eliksir za naše djevojke i dečke i činilo se da jedva čekaju večernji nastup. Po polasku, na zamolbu direktora hotela, izveden je jedan klasični splet bunjevačkih plesova, pa se uz pljesak osoblja i gostiju hotela krenulo na nastup na festival.

Svi sudionici su se okupili pred hotelom „Sunce“ odakle su u procesiji kroz grad, trebali otići do hotela „Zenit“ na čijoj se plaži održavao festival.

Gledalište je bilo popunjeno s oko tri-četiri tisuće gledatelja, a

naš ansambl s radošću je izašao na pozornicu. Većna samom početku dobio je takav spontani pljesak, kakav još nikad nisu dobili u svom rodnom gradu. Poneseni tim ushićenjem, a uz dobro odabranu koreografiju Šime Beretića, publika staje na noge i dugim pljeskom pozdravlja naše mlade izvođače. Nije bilo vremena za predah jer se još jednom trebalo vratiti na pozornicu, ali s drugom igrom. Šima je i tu koreografiju uradio odlično pa je i za Posavinu dobio jednak pljesak. Dok su se igrači predijevali, oficijelni voditelj festivala pozvao je dopredsjednika Društva a i pročelnika Folklorne sekcije da odgovori na nekoliko pitanja. Uz birane riječi o Društvu a i o gradu Somboru, publika je mogla steći lijep dojam o radu HKUD-a „Vladimir Nazor“ i ljepoti i kulturi grada Sombora.

Nastupom je bio prezadovoljan i domaćin pa je sutradan organizirano kupanje na otvorenom moru uz razgledanje bosansko-hercegovačke obale iz brodice.

Sutrašnji dan je bio divan i nezaboravan jer je sve bilo do tančina organizirano, a navečer je održan 15. glazbeni Etno festival. Domaćin je besplatnim kartama htio zahvaliti svojim gostima te im omogućiti da poslušaju i pogledaju elitu hrvatske glazbene scene.

Biti sa takvim zvijezdama kao što su, među ostalim, Meri Cetinić, Z. Dujmić, Runić, Kalember, pa sve do Vinka Coce, bila je najljepša nagrada za nas.

Kao što znate, sve ima svoj kraj pa smo se tako i mi poslije koktela s pjevačkim zvijezdama oprostili sa svojim domaćinima s po kojom suzom u očima i željom da se ta suradnja i druženje nastavi još mnogo godina i potraje što duže na radost i zadovoljstvo svih nas.

Zvonimir Lukač

Evo nas na početku još jedne školske godine. Iza nas su svi oni lijepi ljetni doživljaji - šum valova na moru, raspust, dugi topli dani. Zakoračili smo u jesen spremni za nove izazove u školi i izvan nje. Neka vas ova stranica razveseli i podsjeti na lijepe trenutke koje jesen donosi. Zatvorite oči i maštajte, odlutajte u neke druge krajeve na krilima mašte.

Moje kraljevstvo

Dobrodošli u moje slatko kraljevstvo Tortograd. Bili vam slatki i nezaboravni trenuci u njemu.

Dvorac u kojem živim nalazi se na obali čokoladnoga jezera. Njegovi zidovi su od kolača, a krov od marcipana. Unutrašnjost moga dvora je od karamele i bijele čokolade. Svaki put kada izidem van, dočekaju me moji vjerni podanici gumene mede. U mom kraljevstvu teče mnogo brzih rijeka od narančina soka. Ja se najviše volim šetati kroz šumu šarenih lizalica. U njoj se na puteljcima, umjesto kamenčića, nalaze karamele. Na drveću raste moje omiljeno voće ušećerene jabuke i medena srca. Najviši dio moga kraljevstva su planine Šećerne Vune, a najniži Dolina Palačinki. Na poljanama zlatne želatine igraju se čokoladni zečevi, marcipanski lavovi i zebre od pudinga. Uvijek je slatko-lijepo vrijeme i svi su uvijek prijateljski raspoloženi. U mom kraljevstvu je sve slatkastično. Dodite i uvjerite se.

Aneta Firanj

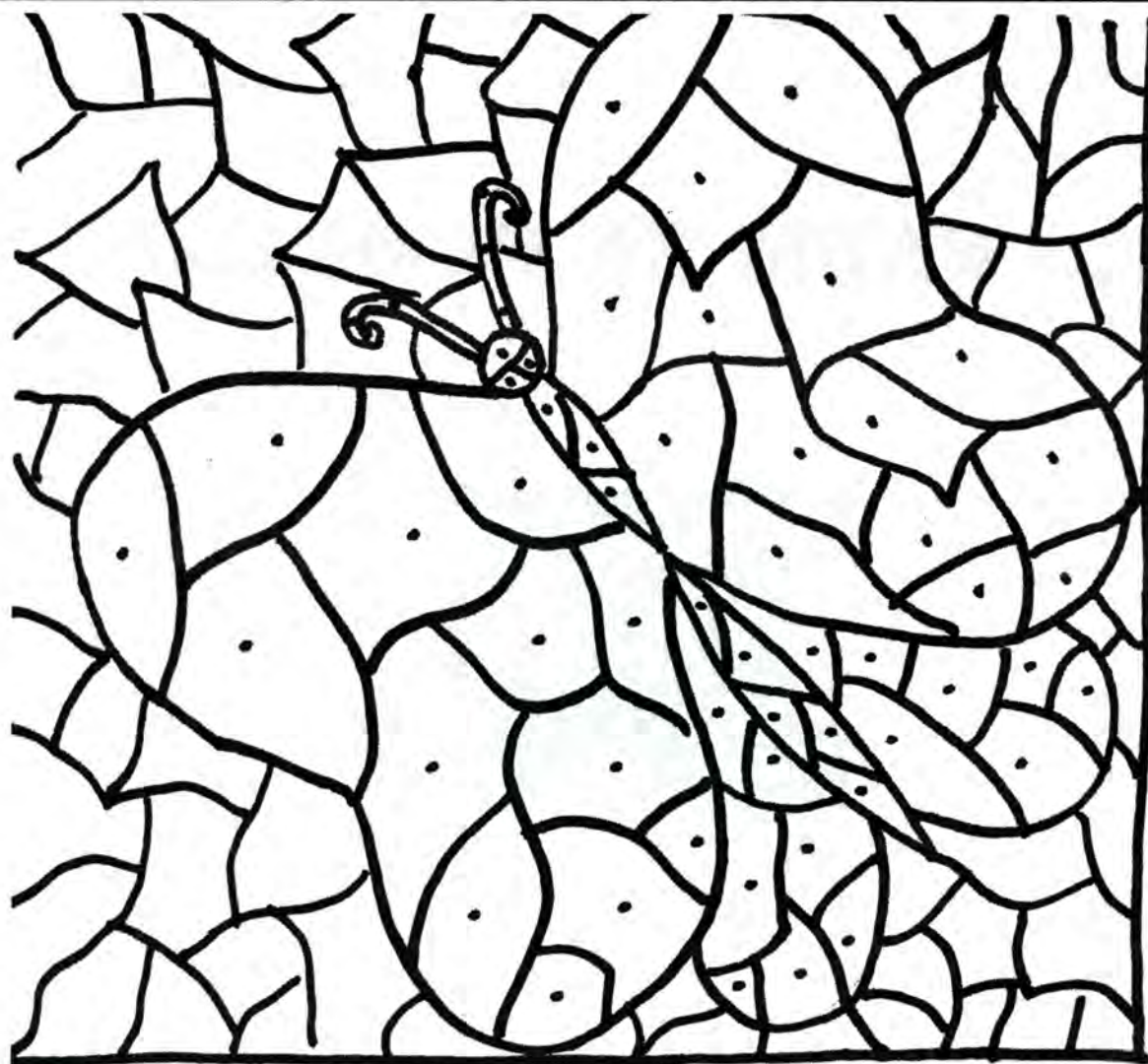
Jedno neobično prijateljstvo

Prijateljstvo je najveće blago na svijetu. Imam puno prijatelja, ali jedan je vrlo neobičan.

Sve je počelo kad sam jednog dana prolazio ulicom i vidio kako jedan dječak maltretira jednog psa. Jako sam se ražalostio i odlučio pomoći životinji. Spasio sam psa tako što sam otjerao dječaka, a njega sakrio na svoje tajno mjesto. Nisam ni slutio da taj pas govori. Silno sam se iznenadio kada mi je ispričao svoju tužnu priču. Bio je sam i napušten, ni ime nije imao. Ja sam ga nazvao Rex. Moj drugar je sive boje i ima crne točkice po tijelu. Jako je veseo i voli se igrati. Zajedno se igramo žmire, vije ili se dodajemo loptom. Napravio sam i kućicu za njega u svome dvorištu. Nas dvojica smo, od dana kada sam ga spasio, nerazdvojni prijatelji.

Ova moja priča samo potvrđuje da je pas čovjekov najbolji prijatelj.

Tomislav Čeljuska

Oboji dijelove označene točkom

VICEVI • VICEVI • VICEVI

• Mujo u kupaonici

Smrt lupa na vrata:
„Tko je?“ - upita Mujo.
„Smrt“.
„Uh, dobro je!
Ja mislio da je
„murija“.

• Matičari

Tko u našoj zemlji
jedini može potpisati smrtnu presudu?
Matičar!

• Kazališna predstava

Hoće li se u krevetu dogoditi:
komedija ili tragedija?
Ovisi od komada.

• Besplatno i/ili džabe

Mujo i Haso polemiziraju,
imaju li riječi „besplatno“ i „džabe“
isto značenje.
„Čuj, pa to ti je isto“, Haso će Muji.
„Nije“ - veli Mujo.
„Kako nije?“ - upita ga Haso.
Evo primjera:
Ja sam išao u školu „besplatno“,
a ti „džabe“!

Mihajlo Mračina

Znate li?

- Čovjek čita tekst s kompjutorskog zaslona 25% sporije nego s papira.
- Ptice plamenci su roza boje jer se hrane algama i morskim račićima.
- Ukoliko ostavite toster uključen u struju i poslije uporabe, električna energija će se i dalje trošiti, iako uređaj ne radi.
- Tamnokosi ljudi u prosjeku imaju gušću kosu od svjetlijih.
- Svaka sedma osoba na svijetu netolerantna je na laktozu.
- Kada bi krzno polarnog medvjeda poprskali antiseptičkim sredstvom, postalo bi ljubičasto.
- Neki teoretičari tvrde da se sve bebe rađaju s telepatskim sposobnostima koje nestaju kada djeca nauče hodati i govoriti.
- Iako se vjeruje da bikove žesti crvena boja, dokazano je da su ove životinje daltonisti.
- Krtica može iskopati tunel dugačak 70 metara za samo jednu noć.
- U Koreji mladići djevojkama češće daruju konzerve mesa nego cvijeće.

Antun Kovač

BEČARCI

PIJEM PIVO A MISLIM NA VINO,
A RAKIJA MI JE NAJMILIJA.

KOCA PATA FRIŠKO PO DUCIKI,
ŠTA TO ZNAČI, PROBLEM JE VELIKI.

ČUVAM SVINJE I U FRULU SVIRAM,
DOĐI DIKO DA SE NE SEKIRAM.

ČUVAM OVCE I SVIRAM U FRULU,
VOLJIM ANU A VOLJIM I ĐULU.

ČUVAM KRAVE I LAGANO ŠTUCAM,
DOĐI LOLO DA SE STOBOM SMUCAM.

ČUVAM GUSKE A MISLIM NA TEBE,
DOĐI DIKO I PONESI ČEBE.

ČUVAM EVRE A MISLIM NA NOVCE,
DOĐI DIKO DA OŠIŠAŠ OVCE.

Antun Kovač

QUIZMIQUIZ

- Pričajući manje rekao je više
- Da nije neprijatelja, tko bi nas ujedinio?
- Istina bi bila gola da nije obavijena velom tajne.
- Da mi se nisu popeli na glavu, nikada mi ne bi pali na pamet.
- Ja, to je više od mene!
- Pjesnici su malčice na svoju ruku.
- Da nisam nepismen, ne bih izvikivao parole.
- Oni koji su našli sebe, javljaju se iz Europe.
- Od kada smo zadnji, ne patimo od manije gonjenja.
- Povukao je pametan potez. Više ne razmišlja.

Dr. Marija Mandić, r. Matarić

PRVA POMOĆ KOD...

OPEKLINE

Djeca i stari su podložnija težim opeklinama zbog toga što ima je koža tanja, ali i jer su u osobe nespretnije u toj životnoj dobi. Najčešće opekline nastaju uslijed dodira vrelog predmeta (peći, rerne, pegle...), ili proljevanjem vrela tekućine po tijelu. Ukoliko do ovoga dođe najprije **odmaknite ozlijeđenu osobu od izvora opekline**, zatim **skinite svu odjeću i nakit** s opečenog dijela tijela i stavite opečenu kožu pod **HLADNU TEKUĆU VODU**. Tek kada bol popusti, a to se događa u roku od 5 do 10 minuta u ovisnosti o obujmu i težini opekline, **prekrijte kožu čistom suhom tkaninom**. Obvezno obratite pozornost da NE **NANOSITE** nikakve masti, losione, maslac ili led na povrijeđenu površinu. Ukoliko je opekline jačega stupnja, nakon što ste sebi ili pak nekome drugom pružili prvu pomoć, otidite kod liječnika kako bi vam se ukazala potrebna stručna medicinska pomoć.

KRVARENJA IZ NOSA

Krvarenje iz nosa prepoznaje se po izlazu krvi iz nosnica, krvarenjem i sklizanjem krvi niz stražnji dio grla, krkljanjem ili pak gušenjem nesvesne osobe. Ono može biti posljedica povrede nosa, nakon pada, tučnjave ili prometne nezgode, znak iznimno povišenog krvnog tlaka ili pak znak nekog drugog oboljenja nosa (polipi, tumori...). Krvarenje iz nosa ipak **najčešće nastaje spontano** kada za njegovo zaustavljanje treba pristupiti sljedećim postupcima:

1. Sjednite.
2. Ako u nosu imate ugruške krvi pokušajte ih jednom

ispuhnuti.

3. Ukoliko ste u mogućnosti duboko udahnite nekoliko puta svjež hladni zrak.
4. Zatvorite nos stisnuvši ga prstima - držite obje nosnice, ispod grebena nosa, palcem i kažiprstom 10 minuta i dišite kroz usta.
5. Ako krvarenje ne prestane, stavite komadić tkanine u nosnicu koja krvari. Tako ćete privremeno izvršiti tamponadu nosa tkaninom stišćući i dalje nos tkaninom u njemu prstima. Nikako ne gurajte tkaninu predaleko u nos i pripazite na to da se lako može izvuci van.
6. Kad krvarenje stane ili tijekom njegova zaustavljanja, prekrijte nos i lice hladnom vlažnom tkaninom.
7. Nakon 15 do 30 minuta izvadite tkaninu i krvarenje bi trebalo stati. Ukoliko nije, zatražite liječničku pomoć. Ne pušite nos, ne kopajte ga i ne saginjite se sljedeća 24 sata.

Ukoliko je krvarenje iz nosa nastalo nakon ozljede nosa ili pak nakon ozljede glave, a praćeno je još i curenjem bistre tekućine iz nosa, hitno se javite liječniku!

GUBITKA SVIJESTI

Kolaps predstavlja najčešći oblik gubitka svijesti koji se može vidjeti skoro svakodnevno. To je nagli i kratkotrajni pad krvnog tlaka s izazivanjem smanjenja prokrvljenosti mozga i slabosti u tjelesnim mišićima do tog stupnja da se bolesnik sruši u horizontalni položaj uz pomućenje svijesti ili kratkotrajni gubitak svijesti. Za nastanak kolapsa nije nužno postojanje organskoga oboljenja kardiovaskularnog sustava. Kolaps se može javiti i kod sasvim zdravih osoba, a primjer za to se često vidi kod mladih djevojaka ukoliko dugo stoje na toplini u gužvi, ili pak kod atletičara koji poslije velikog napora naglo stanu i zauzmu uspravni položaj. Iz tog razloga dolazi do pada krvnog tlaka, bljedila, hladnog znoja i pomućenja svijesti. U ovim trenucima dovoljno je **postaviti bolesnika u horizontalni položaj**, s glavom u istoj razini kao i srce ili u nešto nižoj razini, i **noge lagano podignuti**, kako bi se olakšao priljev venske krvi u srce.

Orguljaški koncert u karmelićanskoj crkvi u Somboru

GLASOVI ORGULJA U RAVNICI

Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, prva profesionalna ustanova u području kulture, čiji su osnivači Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine i Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, koja ima za cilj rad na očuvanju, unaprjeđenju i razvitku kulture vojvodanskih Hrvata, u promociji vrhunskog glazbenog stvaralaštva, priredio je 1. listopada u karmelićanskoj crkvi u Somboru koncert orguljaške glazbe hrvatskih autora iz Vojvodine

Riječ je o programu pod nazivom "GLASOVI ORGULJA U RAVNICI" koju čine odabrane skladbe iz opusa STANISLAVA PREPREKA, ALBE VIDA KOVIĆA i JOSIPA ANDRIĆA. Izbor skladbi sačinili su profesori ĐURO RAJKOVIĆ i SAŠA GRUNČIĆ, koji je ujedno i bio izvođač programa.

Želja organizatora je predstaviti ovim koncertom na reprezentativni način onaj dio kulturne baštine vojvodanskih Hrvata o kojemu se premalo zna i koji na ovim prostorima nije bio vidljiv više desetljeća. Zamisao o izvođenju koncerta je utoliko značajnija što glazbenih dijela te vrste ima veoma malo. Izbor skladbi za spomenuti koncert je također za pohvalu, a raspored ovoga koncerta sastavljen je od skladbi, dragulja vojvodanskog orguljaškog stvaralaštva. Svojim sadržajem i stilskim obilježjem bio je to zasigurno svojevrsni glazbeni užitak za stotinjak posjetitelja koji su prisustvovali ovom koncertu i koji su na kraju burnim pljeskom pozdravili izvođača koncerta, mladog profesora orgulja iz Subotice, Sašu Grunčića.

Zbog ideje o koncertu orguljaških djela hrvatskih skladatelja vojvodanskog podneblja, Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata zaslužuje velike pohvale.

V. J.

Stolnoteniska sekcija

Poslije kompletiranja sportskih pomagala (tri nova i jedan stari stol, mrežice, loptice i reketi), Sportska sekcija radi tri puta tjedno: ponedjeljkom, srijedom i petkom, od 20 do 22 sata, u Velikoj dvorani.

Od početnih desetak igrača, sekcija se omasovila i danas broji 30 aktivnih članova, te se pojavila potreba za nabavom još dva stola da bi svi zainteresirani mogli sudjelovati u igri.

Pod stručnim rukovodstvom Franje Đurkovića, ponedjeljkom i petkom u dvorani Društva, pored muškaraca od 15 do 70 godina, aktivno vježba i desetak «dama», što je vrlo pohvalno i na čega smo ponosni.

U početku rada u sekciji su sudjelovali mladi ostalih sekcija Društva koji su se vremenom «zasitili» ovoga sporta i vratili se obvezama u svojim sekcijama. Od mnogih talentiranih igrača, nabrojat ću samo neke kao što su: Pekanović, Dodić, Firanj, Kirasić, Žuljević. Svi oni trebali bi naći vremena za rad u ovoj sekciji barem jednom tjedno.

Od svojega osnutka, davne 1938. godine, sekcija je organizirala turnire u dvorani Društva, gostovanja po okolnim mjestima, mjesnim zajednicama i drugim društvima, ali nikad nije sudjelovala u nekom službenom natjecanju, kao što su npr. Radničke sportske igre, Liga veterana i dr.

Zahvaljujući rukovodstvu Društva koje je izašlo ususret potrebama sekcije, ove godine imamo dvije ekipe u Općinskoj ligi Sombor, na ponos Društva i same sekcije.

Za kratko vrijeme sekcija je uspjela oformiti dva tima za sudjelovanje u Općinskoj ligi, a prognoze kakvi će rezultati biti za sada su u drugom planu. Držimo se gesla: «Važno je sudjelovati». Prijavljeni igrači za ligu su: Viktor Oršovai, Joso Firanj, Verica Popadić, Franjo Đurković, Gojko Popović, Miodrag Nikolić, Saša Vuković i Denis Benja u prvoj, a Ivan Genić, Nikola Firanj, Slobodan Hofman, Davor Vuković, Tomislav Vuković, Gašpar Matarić, Željko Ivković, Dalibor Gertner i Pavle Matariću drugoj ekipi.

Liga se igra u dva dijela, jesen-zima, svake subote od 10 sati u dvorani Mostonga. Bilo bi nam drago da posjetite natjecanje i da od srca navijate, «za nas, naravno».

Sekcija će održati (prvenstvo društva) 27. i 28.

studenoga Memorijalni turnir „Stipan Bakić“. Pravo sudjelovanja imaju svi članovi Društva. Prijaviti se može kod tajnika. U ovisnosti o broju prijavljenih formirat će se kategorije, a o tomu će odlučiti Povjerenstvo.

U subotu, 30. listopada, u Gradskoj dvorani Mostonga održano je prvo kolo stolnoteniske lige Općine Sombor na kojemu su sudjelovale dvije ekipe. Za ekipu V. Nazor 1 nastupali su: Viktor Oršovai - kapiten, Gojko Popović i Miodrag Nikolić, a za V. Nazor 2 nastupali su: Ivan Genić-kapiten, Tomislav Vuković i Slobodan Hofman.

Šahovska sekcija

Za rad ove sekcije Društvo je osiguralo prostoriju na katu (bivšu dramsku). Prostorija je sredena, postavljeni su stolovi, stolice, osigurano je deset šah garnitura. Nadamo se da će ova, nekad popularna i masovna sekcija Društva s dugom tradicijom, zasjati starim sjajem.

Početak rada sekcije je 10. studenoga kada je i izabrano rukovodstvo sekcije. Pozivamo sve zainteresirane na

sudjelovanje u ovoj sekciji te da se jave tajniku Društva ili Pavlu Matariću.

Pavle Matarić, član IO HKUD «Vladimir Nazor»,
zadužen za sportske aktivnosti

Somborska podružnica DSHV-a proslavila 20. obljetnicu postojanja

Ponosna sjećanja i blagoslov novih dana

Prije dvadeset godina, poneseni nacionalnim ponosom i željom za sudjelovanjem u demokratskim procesima koji su tada zahvatili gotovo sve zemlje Istočne Europe, Hrvati iz Sombora osnivaju političku stranku demokratske opcije - Demokratski savez Hrvata u Vojvodini. Dogodilo se to 4. studenog 1990. godine, nedugo poslije osnutka stožera DSHV-a u Đurđinu. DSHV su u ovih dvadeset godina pratili usponi i padovi, a u ratno vrijeme stranka prestaje s radom. Želja osnivača i članova ipak je pobijedila sve nedaće te ova stranka postoji i danas, a

njeni lideri prognoziraju joj svjetliju budućnost. Dvadeseti rođendan Podružnice DSHV-a proslavljen je u Hrvatskom domu, uz nazočnost brojnih članova, gostiju i simpatizera stranke. Govornici, izravni akteri događanja koja su pratila stranku svih ovih godina, rezimirali su proteklo razdoblje, osobito se prisjećajući ratnih ranih devedesetih, najtežih godina za stranku, koje su u sjećanjima ostale svojevrsna golgota i temelj ove političke opcije.

Z. G.

Član HBKUD-u „Lemeš“, Antun Aladžić, napustio nas je tiho, iznenada. Rođen je na selu, od skromnih roditelja, majke kućanice i oca veterinara. Od ranoga djetinjstva naučio je kako se izboriti za svoje mjesto pod suncem. Aktivan u svojoj zajednici kao vatrogasac pionir naučio je i što je humanitarni rad. Ostao je vjeran Dragovoljnom vatrogasnom društvu do kraja. Sa svojim prijateljima uspješno je proslavio 100. obljetnicu ove udruge 2001. godine, kao predsjedavajući. Bavio se poljodjelstvom, ali je isto tako kao veliki gurman bio aktivan u udruzi „Lemeški kulen“.

Volio je i kulturu, pa je 1980. pristupio HBKUD-u „Lemeš“ (tada KUD „Bratstvo-Jedinstvo“), njegovom dramskom odjelu. U „Čovjeku s Marsa“ od Dragutina Dobričavina osjetio je daske koje život znače.

„Kačiperke“ od Moliere su mu dale krila poletjeti u svijet drame i ovdje i ostati. Veću „Nacikinoj unji“ znao je da mora ići dalje, da pored glume mora probati režiju. Režija je ozbiljna stvar, ali tko ćup smijeha šale i igre prokrijumčari iz mladosti u zrelo doba, radi to s lakoćom. Prvo je okupio žene u „Ženskom prelu“ od Ilije

Antun Aladžić (1961. - 2010.)

Džinića. Svidjela su mu se putovanja pa ih komedijom „U gostima“ autora Budimčevića, gleda kakve su u varoši. Poželio je egzotiku, stoga donosi orijent u svoje selo. Publika je bila oduševljena „Stipanovom princezom“ od Marjana Kiša. Nagrade su se redale. Svi su se pitali što će biti sljedeće od ovog vrsnog šaljičevca.

I tada, na iznenađenje svih, u osvit zore drama je dobila tragični kraj. Spustila se zavjesa života. Suviše rano, neočekivano, nastao je tajac. Nitko nije bio spreman na ovakav kraj. Njegova smrt zatekla je nesprenne njegove stare i bolesne roditelje, suprugu Nevenku, sina Davida, kćer Adrijanu kao i mnogobrojne prijatelje.

Dragi naš Antune, nadamo se da gore s anđelima gledaš lice našega Spasitelja Isusa Krista.

Počivaj u miru Božjem!

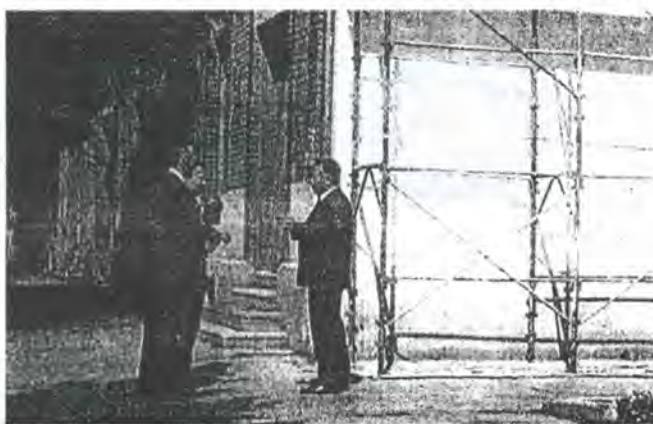
ZAMJENIK I POMOĆNIK POKRAJINSKOG TAJNIKA ZA PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE

Potporna molbi HKUD-a Vladimir Nazor iz Stanišića

Tajništvo će u dogledno vrijeme uputiti preporuke lokalnoj samoupravi Grada Sombora da se izade u susret molbi HKUD-a Vladimir Nazor iz Stanišića i da im se prostor, koji je sad u fazi renoviranja, dodijeli na duže vremensko razdoblje s pravom korištenje i upravljanja

Početkom godine Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo Vladimir Nazor iz Stanišića je podnijelo molbu, na više adresa, da mu se dodjeli na uporabu stara ruinirana zgrada bivšeg Kulturno-umjetničkog društva Vladimir Nazor u Stanišiću. Zgrada preko dvadeset godina nije bila u uporabi i kao takva nije imala svrhu, već je ugrožavala sigurnost prolaznika i ružila centar grada.

U međuvremenu je izlobiran početak obnove zgrade te je gradska Direkcija za izgradnju započela radove. U četvrtak, 9. rujna, gradilište su posjetili zamjenik i pomoćnik pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne zajednice Mato Groznica i Marius Rašu. Prilikom posjeta susreli su se s predsjednikom HKUD-a Vladimir Nazor iz Stanišića Ivanom Karanom i članovima društva. Nakon obilaska gradilišta i razgovora s domaćinima Mato Groznica je rekao za naš tjednik: »Uvidom u situaciju i onim što inače znam o hrvatskoj zajednici i

onog što smo u dokumentaciji mogli vidjeti inicijativu HKUD-a Vladimir Nazor treba snažno podržati s obzirom da hrvatska manjinska zajednica u selu ne raspolaže svojim prostorijama, za razliku od drugih nacionalnih zajednica, neznatno brojnijih, u kojima bi mogli održavati svoje aktivnosti na razvijanju i očuvanju svog identiteta. U tom smislu tajništvo će u dogledno vrijeme uputiti preporuke lokalnoj samo-

upravi Grada Sombora da se izade u susret molbi HKUD-a Vladimir Nazor iz Stanišića i da im se prostor, koji je sad u fazi renoviranja, dodijeli na duže vremensko razdoblje s pravom korištenje i upravljanja. To bi bila velika gesta dobre volje i ne vidim razloga da se to opstruira s obzirom da nema prepreka da se to i desi. Osim što će tajništvo izaći s formalnom inicijativom prema lokalnoj samoupravi u vezi Doma,

mi ćemo, kao i sve ostale nacionalne zajednice, tako i hrvatsku zajednicu pozvati da se javlja na natječaj tajništva za dodjelu sredstava za svoje aktivnosti i tako pomogne, konkretno Hrvatima u ovom mjestu, opstanak na ovim prostorima.

»Nakon obilaska Doma kulture u Stanišiću, koje je do 1990. godine pripadalo KUD-u Vladimir Nazor iz Stanišića, možemo konstatirati da je, s obzirom na brojnost Hrvata u Stanišiću kojih po popisu iz 2001. ima preko 7 posto i s obzirom na bogatu kulturno-umjetničku aktivnost Hrvata u Stanišiću, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne zajednice na stanovištu da hrvatska zajednica u Stanišiću i HKUD Vladimir Nazor, kao jedan od predstavnika kulture i umjetnosti Hrvata iz Stanišića, trebaju dobiti jedan takav objekt u kojem bi mogli razvijati svoju djelatnost na očuvanju kulturnog i jezičnog identiteta Hrvata u Stanišiću«, kazao je Marius Rašu nakon sastanka.

Savo Tadić

Somborski profesor, pedagoški savjetnik i kulturni djelatnik Matija Mata Đanić (Monoštor, 5. I. 1929. otok Čiovo, Hrvatska, 21. VII. 2010.) rođen je u obitelji Stipana i Katice, rođ. Periškić. Kako su mu roditelji rano umrli u Somboru, posvojila ga je Jaga Pašalić, rođ. Lišćević. Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je i završio u Somboru, a diplomirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Beogradu 1954. Nakon toga zaposlio se kao profesor u somborskoj gimnaziji, gdje je 1961.-63. bio i ravnatelj. God. 1968. prelazi u Međuopćinski prosvjetno-pedagoški zavod (MPPZ) u Somboru na mjesto prosvjetnoga savjetnika, odakle je prisilno umirovljen 13. XI. 1991.

Poslijediplomski studij pohađao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Beogradu, gdje je 1971. obranio magistarsku radnju *Dnevne migracije stanovništva prema Somboru i Apatinu i njihove socio-ekonomske posljedice*, koja je tiskana u Somboru sljedeće godine. Znanstveni rad *Morfologija Sombora* objavljen mu je u *Zborniku za prirodne nauke Matice srpske* u Novom Sadu 1966. Bio je suradnik drugoga izdanja *Enciklopedije Jugoslavije* s priložima o više bačkih naselja (Apatin, Bački Monoštor, Beždan, Bogojevo i Čonoplja). U časopisu za geografska didaktička i metodološka pitanja *Globus* objavio je više članaka, među kojima je posebno zapažen *Putovanje geografa Vojvodine u zemlje monsunske Azije* 1979. Rezultate svojih metodičko-pedagoških istraživanja publicirao je u listu Zajednice zavoda Srbije *Revija obrazovanja* (Beograd, 1980.), časopisu *Školski život* (Subotica 1964.), a redovito je objavljivao i u *Zborniku radova MPPZ* u Somboru. Autor je i posebnih priručnika namijenjenim nastavnicima, a zapaženi su mu radovi vezani za organiziranje nastave u školi u prirodi.

Kao prosvjetni i društveni djelatnik obnašao je niz dužnosti: bio je predsjednik stručnoga aktiva prosvjetnih savjetnika za geografiju u Vojvodini, predsjednik u povjerenstvu za polaganje stručnoga ispita profesora i nastavnika, član redakcijske skupine Pedagoškoga zavoda Vojvodine za izradu programa geografije, član

Matija Mata Đanić (1929. - 2010.)

predsjedništva Pokreta *Znanost mladima Vojvodine*, recenzent udžbenika, radnih bilježnica i kontrolnih zadaća za geografiju Vojvodine, predsjednik SIZ-a za kulturu i dr. Bio je dobitnik više društvenih priznanja (Plaketa za iznimni rad i postignute rezultate u nastavi i znanosti Društva geografa Vojvodine; Novem-barska nagrada SIZ-a za obrazovanje i odgoj Sombora za 1979.; Spomen-plaketa Srpskoga geografskoga društva 1980. i dr.). Prosvjetno vijeće Vojvodine dodijelilo mu je zvanje pedagoškoga savjetnika.

U HKUD-u *Vladimir Nazor* u Somboru bio je dugogodišnji član Upravnog odbora te glavni i odgovorni urednik lista *Miroljub*, surađivao je u *Hrvatskoj riječi* i *Somborskim novinama* te *Leksikonu podunavskih Hrvata Bunjevac i Šokaca*.

Osim gore iznesenoga, što se temelji na članku o profesoru Đaniću koji je za 7. svezak *Leksikona* napisao Stipan Jukić, dodajem još da je prof. Đanić bio suradnik *Leksikona* od samoga početka rada na njemu 2002. Za *Leksikon* je napisao petnaestak članaka, tako da svaki od do sada izdanih 10 svezaka sadržava barem jedan njegov prilog. Rukopise je uvijek predavao na vrijeme i opskrbljivao ih grafičkim priložima, zbog čega je suradnja s njime uvijek bila veliko zadovoljstvo. Predstavljao je *Leksikon* na svih dosadašnjih 5 somborskih promocija, a skupa s njegovim nekadašnjim učenikom akademikom Ivanom Gutmanom, u Subotici je predstavio 8. svezak *Leksikona*. S još desetak drugih suradnika *Leksikona* sudjelovao je u predstavljanju 9. sveska u Leksikografskome zavodu *Miroslav Krleža* u Zagrebu 19. ožujka 2010. U svojem radu bio je profesionalan i temeljit, a kao osobu resile su ga vrline skromnosti i blagosti.

Slaven Bačić

Zdenko Bakić (1950. - 2010.)

Zdenka sam upoznao 60-tih godina u KUD „Vladimir Nazor“, još u osnovnoj školi, kada smo obojica počeli učiti svirati tamburu. Štim kolege, obojica primaši. Zdenko je tamburu ostavio još u tim ranim dječjačkim godinama a ja se, na moju sreću ili nesreću, još družim s njom. No, Zdenko nikada nije napustio glazbu i njoj se posvetio cijeli, bez rezerve, na sasvim drukčiji način.

Još kao dječak rukovao je tehničkim novotarijama, među prvima je imao gramofon, magnetofon..., pa je za sve nas bilo sasvim logično da se pojavi u postavi tek rođenog Radio Sombora (1972.). U Radio Somboru je bio od prvoga dana, počevši od montiranja opreme pa do dana kada je osnovao svoj prvo radio, a potom i TV postaju (RTV Spektar), zajedno sa svojom suprugom Zoricom i prijateljima. Bili su to prvi privatni radio i televizija u našem gradu. Preko ovih medija uvijek je htio pomoći svojem gradu, uljepšati ga i učiniti boljim.

U mladosti je bio veoma aktivan u ondašnjoj *Muzičkoj omladini*, pa je radeći u njoj umnogome doprinio da se mladi u Somboru educiraju i glazbeno opismene, tako što je organizirao koncerte ozbiljne glazbe s najkvalitetnijim domaćim i inozemnim izvođačima. Poslije ovih koncerata razgovarali smo s eminentnim solistima kao što su Dušan Trbojević, Jovan Jovičić i drugi.

Radeći u Radio Somboru, među prvima je u ondašnjoj velikoj zemlji „vrtio“ tek objavljene hitove iz ondašnje svjetske glazbene prijestolnice Londona (u čemu mu je zdušno pomagao njegov brat Zlatko koji je ondje živio). Često je bio brži i aktualniji od velikih radijskih kuća, pa se događalo da im je on ustupao glazbu.

Njegova emisija Pop-studio bila je prva autorska emisija te vrste na lokalnom radiju, odnosno na lokalnim radijskim postajama

tadašnje Jugoslavije.

Nakon ovoga, Zdenko nas je vedro zatalasao u svojoj, danas bi se reklo, kulturnoj emisiji „Vedri talas“. Na tom njegovom „Vedrom talasu“ isplivali smo glazbeno oplemenjeniji i obavješteniji iz područja pop glazbe. Imao je sofisticiran ukus, pa mu šund u emisiji nije mogao učiti ni kroz ključanicu.

Mnoge glazbene skupine onoga vremena (zabavnjaci i narodnjaci) napravili su svoje prve snimke baš zahvaljujući entuzijazmu i viziji Zdenka Bakića. Bila su to teška vremena, tehnika oskudna, a mi puni nade... I danas sam mu zahvalan što moj Ravangrad ima solidne snimke iz tih sada već davnih vremena. Živo se i danas sjećam kako smo se krišom po završenom emitiranju programa šunjali po radiju da se „zabilježimo“.

Glazbu je pratio ozbiljno i temeljito, bio je dobro informiran, pa su ga rado čitali diljem ondašnje Jugoslavije u popularnom glazbenom časopisu „Džuboks“ u kojem je često imao novinarske priloge (kritike, intervju...).

Zdenkov vizionarski duh i ogromna energija stalno su ga vodili naprijed. Jedan je od suosnivača Festivala reportaže INTERFER koji je stekao veliki ugled, pa je postalo veoma prestižno sudjelovati na ovom festivalu, a da ne govorimo na njemu biti nagrađen.

Zauvijek nas je napustio ovaj tihi i fini čovjek, nenametljiv, a uporan i temeljit. HKUD „Vladimir Nazor“, izgubio je jednog od svojih veoma značajnih članova Upravnog odbora iz obitelji Bakić. I majka Đula i otac Stipan bili su značajni i vrijedni članovi Društva, svatko do svoje smrti.

Znam da je u Zdenkovoj glavi bilo još ideja koje bi oplemenile našu udrugu i cijelu zajednicu, ali mu bolest i smrt nisu to dopustili. Ostaje nam čuvati uspomenu na njega u svojim srcima, ali prije svega u djelima, tako što ćemo i mi, koliko tko može, doprinijeti da nam svima bude bolje i da budemo čestitiji.

Prijatelju, počivaj u miru!

Zvonko Markovinović

Aktivnosti Uprave Društva između dva broja «Miroljuba»

Izvršni odbor Društva sastaje se od 10. 05. 2010. skoro svakoga tjedna i do kraja listopada je održano 20 sjednica. Važnije odluke donesene u ovom razdoblju, a u domeni su statutarnoga ovlaštenja I. O., poredane su kronološki:

1. Preregistracija Društva. Zaduženi: Zoran Čota, Mata Matarić, Klara Šolaja Karas - poslovi u tijeku.
2. Podnesen odštetni zahtjev osiguravatelju za nadoknadu štete od provalne krađe iz srpnja 2009. Zadužen: Pavle Matarić.
3. Organizirana «Dužionica 2010.». Zadužen: Stipan Pekanović, dopredsjednik.
4. Organizacija «Dramskih večeri», međunarodna manifestacija. Zadužen: Zvonimir Lukač, dopredsjednik.
5. Obnovljen rad stolnoteniske sekcije. Zadužen: Pavle Matarić, pročelnik.
6. Organizirana promocija filmova «Hrvatsko podmorje» u suradnji s Generalnim konzulatom RH i Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata. Zadužen: Mata Matarić, predsjednik.
7. Odobreno gostovanje folklorne sekcije u Tolisi i Neumu, Republika BiH. Zaduženi: dopredsjednici Stipan Pekanović i Zvonimir Lukač.
8. Odobreno sudjelovanje Dramske sekcije u Bajmoku. Zadužen: Zvonimir Lukač, pročelnik.
9. Odobreno gostovanje recitatora na književnoj večeri u Stanišiću. Zadužen: Antun Kovač, pročelnik.
10. Nabavljeno 3 stola za stolni tenis s pripadajućom opremom. Zadužen: M. Matarić, predsjednik.
11. Odobreno gostovanje mlađe skupine Dramske sekcije na III. Festivalu amaterskih kazališta u Sl. Brodu (Republika Hrvatska). Zaduženi: Lea Jeftić, autorica predstave «Bubašvabe» i Zvonimir Lukač, pročelnik.
12. Odobreno gostovanje folklorne sekcije u Bezdanu na međunarodnoj manifestaciji «Trojni susreti». Zadužen: Šima Beretić, koreograf.
13. Odobreno sudjelovanje Folklorne sekcije na Dužijanci u Subotici. Zadužen: Stipan Pekanović, dopredsjednik.
14. Organizirano putovanje «Putovima Bunjevaca» na Bunu, Čapljinu i Međugorje. Zadužena: Klara Šolaja Karas, tajnica.
15. Organizirana 10. Likovna kolonija «Colorit 2010.» na Korlatošu kod Bezdana. Zadužen: Janoš Raduka, pročelnik.
16. Organizirano sudjelovanje Folklorne sekcije sa scenskim prikazom Pjevačke sekcije: «Dolazak po mladu» na Vinkovačkim jesenima. Zaduženi: Vesna Čuvardić, pročelnica i Zvonimir Lukač, pročelnik.
17. Odobreno sudjelovanje Folklorne sekcije na Međuopćinskoj smotri u Apatinu. Zadužen: Stipan Pekanović, dopredsjednik.
18. Odobreno sudjelovanje Folklorne sekcije na Pokrajinskoj smotri u Vrbasu. Zadužen: Stipan Pekanović, dopredsjednik.
19. Odlučeno da svi članovi sekcija dobiju «Iskaznice» kao dokaz o članstvu u određenoj sekciji te je donesena odluka o evidentiranju uplate članarine.
20. Usvojen prijedlog novog Statuta Društva. Za daljnji postupak do Sabora Društva koji će ga usvojiti, zaduženi članovi tima za

izradu novoga Statuta i preregistraciju Društva: Zoran Čota, M. Matarić i Klara Š. Karas.

21. Odobreno sudjelovanje Folklorne sekcije na snimanju serijala «Lijepom našom» u Subotici. Zadužen: Stipan Pekanović, dopredsjednik.
22. Odobreno gostovanje Folklorne i pjevačke sekcije na «Zavitnom danu» u B. Monoštoru. Zadužen: Stipan Pekanović, dopredsjednik.
23. Organiziran odlazak u Petrovaradin na proslavu godišnjice rođenja bana J. Jelačića. Odlazak ostvaren u suradnji s DSHV-om.
24. Organizirana «Lira naiva 2010.». Zadužen: Antun Kovač, pročelnik.
25. Sudjelovanje sekcije «Za sreću veću» u Somboru, na obilježavanju Dana žena na selu. Zadužena: Klara Š. Karas.

Ovomu treba dodati intenzivnu aktivnost predsjednika i tajnika na participiranju na natjecanjima za dodjelu financijskih sredstava objavljenih od strane Konzulata RH, Autonomne Pokrajine Vojvodine, Grada Sombora i Kulturnog centra «Laza Kostić» Sombor.

Sačinjeno je nekoliko ugovora o donatorstvu našem Društvu i ta sredstva su namjenski utrošena. Do pisanja ovoga izvješća još nam nisu pristigla sredstva (400.000) na koja smo konkurirali u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava AP Vojvodine, kao ni sredstva na koja smo konkurirali kod Pokrajinskog tajništva za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova, potrebna za aktivnosti sekcije «Za sreću veću» (250.000).

Od Grada Sombora dobiveno je 57.000,00 dinara, na temelju skromnih rezultata rada Društva u 2009. god. Iznos je veoma mali s obzirom na potrebe sudjelovanja na općinskim i pokrajinskim smotrama, budući da sami plaćamo prijevoz autobusima.

Upravni odbor je imao 4 sjednice i na njima su donesene odluke za koje je statutarno ovlašten i to:

1. Izabran je Izvršni odbor i predsjednik društva.
2. Izabran je glavni urednik i redakcija našega glasila «Miroljub».
3. Kooptirani su Tomislav Vuković iz Gradine i Žiga Čuvardić iz Bezdanskog puta za članove U. O.
4. Imenovan je predsjednik Nadzornog odbora. Umjesto Stane Matarić koja je podnijela ostavku, izabran je Josip Firanj - Jožika.
5. Razmatrana je radna verzija novoga Statuta.
6. Prijam novih članova Društva.
7. Razmatrana su sva gostovanja i priredbe u našim prostorijama te su ista prihvaćena.
8. Odlučeno je da se proslava godišnjice Društva spoji s održavanjem Sabora na kojemu bi se usvojila Odluka o novoj registraciji Društva. Odlučeno je također da treba usvojiti Statut, izabрати Upravni i Nadzorni odbor.

Predsjednik HKUD-a V. Nazor, Mata Matarić

HRVATSKI DOM

Na zgradu HKUD «Vladimir Nazor» u Somboru, postavljena je 2. studenog 2010. nova ploča s nazivom „HRVATSKI DOM“. Ploča je donacija tvrtke „Signal“ iz Sombora. Premda svi Somborci Nazorovu zgradu zovu Hrvatski dom, ploču s tim imenom mogli smo postaviti tek sada. Postavljanje imena na zgradi izazvalo je radost i ponos somborskih Hrvata, kao i zebnju oko srca jer do sada nismo mogli istaknuti taj naziv.

A. F.

Vjenčane slike naših Bunjevaca i Šokaca

MARIJA MATIĆ
 rođena 1888. godine
JOSIP PEKANOVIĆ
 rođen 1886. godine
 VJENČANI 1912. godine

ANICA PAŠIĆ – GABRINA
 rođena 1911. godine, Bački Monoštor
ADAM PERIŠKIĆ – ČABEROV
 rođen 1903. godine, Bački Monoštor
 VJENČANI 1930. godine

ŠOKCI I BAŠTINA

Dužionica

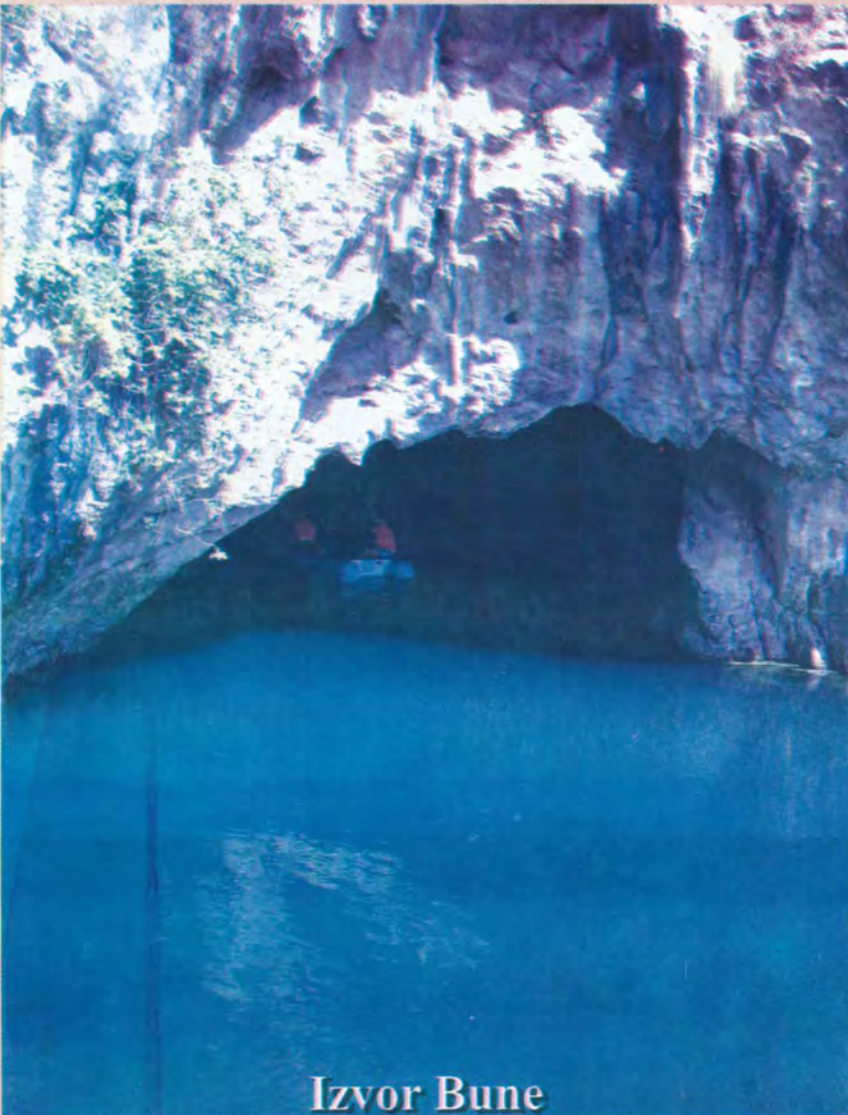
Dužionica

Hrvatski dom

"Kolorit 10."

Izvor Bune

"Kolorit 10."

"Kolorit 10."

Dužionica